

Міністерство освіти і науки України
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро, Україна)
Запорізька державна інженерна академія (м. Запоріжжя, Україна)
Інститут економіки ім. Паата Гугушвілі Тбіліського державного університету
імені Іване Джавахішвілі (м. Тбілісі, Грузія)
Клайпедський університет (м. Клайпед, Литва)
Лодзинський університет (м. Лодзь, Польща)
Навчально-науковий інститут Економіки та менеджменту
Національного авіаційного університету (м. Київ, Україна)
Регіональний філіал Національного інституту стратегічних досліджень (м. Дніпро, Україна)
Університет прикладних наук (м. Міттвайда, Німеччина)
Університет професора доктора Асена Златарова (м. Бургас, Болгарія)
«Alliance française de Dnipropetrovsk» (представництво у м. Дніпро)

*До 100-річчя Дніпропетровського національного
університету імені Олеся Гончара (1918–2018)*

ЕКОНОМІКА І МЕНЕДЖМЕНТ 2017:
ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ
ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної конференції

(Дніпро, 23–24 березня 2017 р.)

В одинадцяти томах

Том 3. Управління інвестиційно-інноваційним
потенціалом підприємств в умовах глобалізації

Дніпро
Видавець Біла К. О.
2017

УДК 336
ББК 65.01
Е 45

*Затверджено на засіданні вченої ради економічного факультету
(протокол № 8 від 23.03.2017)*

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Поляков М. В. – д. ф.-м. н., проф., ректор Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, голова оргкомітету;

Смирнов С. О. – д. ф.-м. н., проф., декан економічного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара;

Гринько Т. В. – д. е. н., проф., зав. кафедри економіки та управління підприємством Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара;

Грабчук О. М. – д. е. н., доцент, зав. кафедри фінансів Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара;

Коваленко О. В. – д. е. н., проф., зав. кафедри економіки підприємств Запорізької державної інженерної академії;

Абесадзе Р. Б. – д. е. н., проф., директор Інституту економіки імені Паата Гугушвілі Тбіліського державного університету імені Іване Джавахішвілі, Грузія;

Раманаускас Юліус – доктор габілітований, професор кафедри менеджменту Клайпедського університету;

Гайдка Єжи – д. е. н., професор, завідувач кафедри економіки промисловості та ринку капіталу Лодзинського університету;

Ареф`єва О. В. – д. е. н., професор, декан факультету економіки і підприємництва Інституту економіки та менеджменту Національного авіаційного університету;

Шевцов А. І. – д. т. н., професор, директор Регіонального філіалу Національного інституту стратегічних досліджень у місті Дніпро;

Серджо Велеско – д. е. н., професор міжнародного менеджменту факультету економіки університету прикладних наук у м. Миттвайда, Німеччина;

Дімітров Іван – доктор, професор Університету професора доктора Асена Златарова, Болгарія;

Орельєн Мас – директор Дніпропетровського Альянс Франсез;

Почечун О. І. – к. е. н., доцент кафедри економіки та управління підприємством Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара;

Рябік А. Є. – к. е. н., доцент кафедри економіки та управління підприємством Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

Е 45 Економіка і менеджмент 2017: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку : зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф., 23–24 берез. 2017 р. : в 11 т. – Дніпро : Біла К. О., 2017.

ISBN 978-617-645-260-7

Т. 3 : Управління інвестиційно-інноваційним потенціалом підприємств в умовах глобалізації. – 2017. – 100 с.

ISBN 978-617-645-263-8

У збірнику надруковано наукові праці Міжнародної науково-практичної конференції, яка відбулася 23–24 березня 2017 року в Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара.

Для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗів та наукових закладів.

**УДК 336
ББК 65.01**

ISBN 978-617-645-260-7
ISBN 978-617-645-263-8 (Т. 3)

© Авторський колектив, 2017

PhD Samoilenko A. O., Stepulonok S. S.

Oles Honchar Dnipropetrovsk National University (Ukraine)

THE RATIONALE FOR THE IMPLEMENTATION OF CROSS-CULTURAL MANAGEMENT AT THE ENTERPRISE

Creating transnational corporations allowed to unite representatives of different business cultures into a single system that works for positive economic results. Such companies firmly established in the market and proved that a windfall is achievable when combining technology and information at international level.

At the junction of such a system elements, the company has to deal not only with opportunities but also with obstacles in the way of business and its individual divisions.

This led to the emergence and development of the individual disciplines – cross-cultural management. Its task was to prepare the practical tips for the selection and management of positive and negative factors which occurring in the economic processes between actors at the international and corporate levels.

First, cross-cultural management was directed exclusively at systematization of concepts such as business culture and its components, cultural traditions and values of different nations, nationalities and people mentality and psychological characteristics of people [1]. All this was possible through the use of related economic sciences such as psychology, sociology, history and philosophy.

Further attempts were made to avoid negative impacts on the business culture in general, were manifested by bad merger multicultural companies which were quite successful before it. Culture is considered as a factor that generally does not affect management.

Much later approach to the impact of culture on business has changed. Professor of Comparative and International Management Business School and the University of Nottingham Nigel Holden [2] put forward the thesis that culture should be seen and viewed as an organizational resource and cultural differences as a form of organizational knowledge, which leads to the solution of international cultural problems.

The biggest challenge of integrating cross-cultural management is a small number of specialists in this area and the difficulty of forming a separate unit within the existing organizational structure.

Managers of this level should have [3]:

- linguistic competence, i.e. using business English at a high level and the ability exactly convey their views to avoid inaccurate translation, which can then lead to misunderstanding or wrong interpretation of incoming information;

- intercultural competence, i.e. sufficient level of knowledge about the culture and business culture of business partners, understanding their mentality and traditions, knowledge and understanding of «logic»;

- communicative competence, i.e. the application of cross-cultural knowledge in practice, using human and technical resources (the change of company's mission, motivational models and operating systems, change the organizational structure to maximize the involvement of a new staff;

- psychological competence, i.e. positive perception of business partner culture, customs, traditions and values.

The possible negative impact of the cultural aspects can be minimized when all these options are considered by specially created team of managers and experts. On the other hand, appears limitless source of experience, knowledge and techniques to develop a multicultural company. These teams will be the link between the two «worlds».

The basis of the formation task team is a method of facilitation – assistance which helps to spread necessary information on the ground and create the necessary impact between departments. Facilitators should be harbingers of changes, trying to unify and standardize new corporate philosophy, rules and values, strengthen the ethical standards of the company and to use knowledge to create innovative approaches to management. There are no opinion leaders and »responsible persons« in a multicultural force. The principle of equality is fundamental. Moreover, the differences in age and years of service should be relatively minor. Communication skills, linguistic skills,

ability to listen and hear the ability to adapt to circumstances and changes are much more important [4].

The use of multicultural life in the realities of the modern world can radically change the perception of management and give a new milestone in the development of this science. As soon as economists understand benefits from such approaches, then the international economy will make an evolutionary step in its development.

The list of references:

1. Intercultural communication managers in Ukraine [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.management.com.ua/hrm/hrm197.html>
2. The essence of cross-cultural management [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.proreklamu.com/articles/all/21170-suschnost-krosskulturnogo-menedzhmenta-kontseptsii-kulturyv-krosskulturnom-menedzhmente.html>
3. Cultural features of doing business [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ccmanagement.livejournal.com/339.html>
4. Journal of Marketing MBA. Marketing management of the enterprise. «Cross-cultural management: features of business cultures and communication problems» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.marketing-mba.ru/article/v3_12/Chesnokova_2012_3.pdf
5. Bunina V. G. Cross-cultural management and intercultural communication [Электронный ресурс] / V. G. Bunina. – Режим доступа : <http://old.mgimo.ru/files/120188/120188.pdf>

Tkach E., PhD Kolomoychenko O. E.

Oles Honchar Dnipropetrovsk National University (Ukraine)

THE STRATEGIC PRIORITIES OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF UKRAINE

The inclusion of Ukraine into the world economy and the creation of long-term conditions for continuous economic growth determine the necessity of extension and effective use of innovative potential, empowering its implementation process and integrating the national economy into global and regional structures. It is explained by the necessity to achieve the strategic objectives of the new paradigm of Ukraine's foreign economic strategy, a qualitative change in its specialization in the global division of labor due to increased exports of innovative products with high added

value, increased provision of high-tech services. The formation of the basic principles of innovative development is identified as one of the major strategic priorities of the economic policy in Ukraine.

Theoretical and practical aspects of strategic priorities and key issues of innovative development of Ukrainian economy are highlighted in the works of such scientists as V. Andreychuk, G. Azarenkov, A. Amosha, N. Botwin, V. Budkin O. Gavrilyuk, V. Geyets, G. A. Klimko, E. Libanova, S. Lutsyshyn, Yu Makogon, A. Mohnenko, M. Malik, B. Paskhaver, A. Peresada, P. Savluk, I. Topihy, L. Fedulova and others. Among the foreign they are V. Hipel, J. Menchu, Schumpeter and others. However, there are a lot of issues about innovative development of Ukraine's economy which remain debatable so it made us choose this topic.

The aim of this work is to highlight the main issues of investment and innovative development and define the strategic priorities for the effective functioning of the national economy.

Today the economy of Ukraine is characterized by many contradictory processes, but more and the issue of comprehensive reorientation and enterprise adaptation to complicated operating conditions based on their investment and innovation activity is becoming more and more important. It is reasonable to define problems and identify strategic priorities for investment and innovative development of the economy correctly for the full functioning of the national economy.

Now available innovative capacity is not enough for sustainable innovation in the whole country, such statement is based on the fact that overall innovation activity can be determined by the number of industrial enterprises that create or implement a variety of innovative products. In general the reorientation of productive capacity for new technologies in Ukraine is lagging, the tendency not updating production capacity continues dominating many industries [1].

The main factor that hinders innovation, is the lack of funding for innovative changes. It is mainly due to low interest of economic entities to invest capital in innovative processes. The other side of this problem is that the government can not

permanently subsidized. It is necessary to make mass attraction of private capital and bank crediting and investment of new researches and their implementation. The situation is getting worse due to the absence of organizational and economic mechanisms of massive technological changes investment. The current procedure for funding of state scientific and technical programmers does not usually ensure achieving the specified outcomes. Moreover the executive bodies at various levels use the funds for innovative transformation inefficiently. At the same time, private businesses are not interested in long-term projects that would ensure basic technological changes. In addition, there are also market factors, the dominance of certain enterprises (strong competitors), uncertain demand for innovative goods or services. Markets are saturated; there is a very tough competition and the tendency to reduce production cycle.

Considering this, we can identify the main problems of innovative development at the present stage:

- the absence of real mechanisms that combine available resources, their concentration in the most important and perspective directions of development;
- the absence of relationship between the increase in sales of private enterprises and growth funding of their research and development;
- the innovative policy does not have a clear focus on solving specific economic problems of the regions, in their restructuring, taking into account market factors;
- the outdated organizational structures discrepancies in interests of innovative processes;
- the presence of antimonopoly restriction, tax, patent and licensing legislation;
- the backwardness of material and scientific and technical base [2].

The improvement of economy on the basis of innovative development should happen due to complex usage of all possible instruments of state economic policy. In order to enhance the positive impact of this policy on the dynamics of innovation it is necessary to:

- take measures to improve the state fiscal policy, providing orientation of additional budgets to finance highly technological projects;

- activate the applying for funding of innovative proposals and grant structural funds of the EU;
- take measures to stimulate investment in small businesses (soft loans, special grants);
- stimulate market demand for innovation and the concept usage of «leading» markets that provides market support;
- create a public investment bank to stimulate preferential investment projects in priority areas (with strict control of its activities) [3].

Thus a stable social and economic growth in Ukraine can be achieved only through an active innovative usage of modern science and innovation.

The process of entrepreneurship innovation in Ukraine is still at an early stage, so it is required reforming and improvement. So, in our opinion, Ukraine's top priority of economic development should be focused on a transition to innovative economic model that requires research and usage of foreign experience. The successful implementation and components adoption of innovative models of economic development considerably intensify the reformation of national economy in the way of innovation. We believe that the perspective direction of further study is consideration the experience of the European Union in the context of innovation activity stimulation at the regional level.

The list of references:

1. Макогон Ю. Особливості управління інноваційною діяльністю підприємства на сучасному етапі [Електронний ресурс] / Ю. Макогон, А. Пересада. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/22_NNP_2015/Geographia/9_90864.doc.htm
2. Пенькова О. Г. Проблеми реалізації інноваційної стратегії розвитку України / О. Г. Пенькова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 9. – С. 99.
3. Мамонтова Н. А. Тенденції фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності / Н. А. Мамонтова // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 12. – С. 118–124.

Биков Б. Д.

Університет митної справи та фінансів (Україна)

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ПРИВАБЛИВІСТЮ НАУКОМІСТКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Функціонування наукомістких підприємств пов'язане, передусім, із орієнтацією їх діяльності на виконання науково-дослідних робіт, характерною особливістю яких є тривалий час розробки та потреба у великій кількості дорогих ресурсів.

Для побудови системи управління підприємством необхідна адекватність останньої об'єкту управління. Отже, що для забезпечення виживання і розвитку наукомісткого підприємства в сучасних умовах потрібна нова концепція управління, яка враховує особливості наукомістких виробництв.

Більшість літературних джерел до основних факторів інвестиційної привабливості наукомістких підприємств відносять: наявність загальновідомого бренду; стійкий фінансовий стан підприємства; високу забезпеченість ресурсами; конверсію та диверсифікованість виробництва; розвинену науково-технічну базу; сприятливі зовнішні умови; наявність відпрацьованих інноваційних проектів; досвід реалізації інвестиційних проектів; високий рівень конкурентоспроможності продукції; соціальну направленість інноваційної діяльності.

Механізм управління інвестиційною привабливістю наукомісткого підприємства є сукупністю дій і заходів, спрямованих на реалізацію організаційної, виробничо-господарської і фінансово-економічної діяльності в області залучення і використання інвестиційних ресурсів.

Процес управління інвестиційною привабливістю наукомісткого підприємства є безперервним. Діяльність наукомісткого підприємства характеризується тим, що розробка та виробництво інноваційної продукції відбувається одночасно зі здійсненням оперативної та стратегічної діяльності підприємства. Це означає, перед тим, як основні напрями розвитку зовнішньої позиції наукоємного підприємства і його внутрішніх можливостей перетворяться в реальність, виражену

в термінах прибутку і росту, мають бути розроблені, сплановані і виконані певні проекти [4]. Стратегічні дії також повинні бути скоординовані з оперативною діяльністю. Тобто, стратегічний план є відправною точкою для інших трьох пов'язаних із ним планів: плану розвитку стратегії, плану розвитку можливостей та оперативного плану, завданням яких є перетворення стратегічних задумів менеджерів наукомісткого підприємства у конкретні плани їх виконання та впровадження.

Плани розвитку можливостей і бізнесу включають в себе проекти (і допоміжні бюджети), реалізація яких може змінити внутрішню конфігурацію підприємства, його позиції у зовнішньому середовищі, підвищити інвестиційну привабливість [1].

Очевидно, що найважливішими етапами процесу управління інвестиційною привабливістю наукомістких підприємств є розробка, відбір та оцінка проектів інноваційної діяльності. На основі найкращих проектів формується інвестиційна програма інноваційної продукції.

Інвестиційна привабливість підприємства є відносною величиною та являє собою інтегральну характеристику окремих підприємств як об'єктів інвестування з точки зору найбільшої перспективи розвитку. Інтегральна характеристика складається з окремих фінансових коефіцієнтів, кількість і склад, яких визначаються цілями та необхідною глибиною аналізу. Головне призначення процедури оцінки інвестиційної привабливості полягає у створенні інформаційної бази даних з метою забезпечення розробки інвестиційної політики наукоємного виробництва [3]. Отримані дані також дозволяють оцінити професіоналізм менеджерів та прийняті управлінські рішення, метою яких є покращення роботи підприємства.

На думку експертів, в основі реалізації інноваційного проекту лежить пошук та вибір джерела інвестиційного капіталу. В межах запланованого об'єму фінансування обраних інноваційних проектів, обирається найбільш вигідна схема фінансування. Таких схем на ринку представлено всього дві: боргове і акціонерне фінансування, яке, в свою чергу, являє собою одну з наступних форм: інвестиційне кредитування, проектне фінансування і венчурне фінансування.

Залучення інвестицій є одним з найважливіших кроків на шляху втілення інноваційних проектів у життя та досягнення високих кінцевих результатів господарської діяльності наукомісткого підприємства. Мірою привабливості інноваційного проекту для інвестора та запорукою отримання інвестицій наукомістким підприємством виступає інвестиційна привабливість.

Інвестиційна привабливість підприємства формується за рахунок його переваг над конкурентами за обраними інвестором критеріями. Розробка системи управління інвестиційною привабливістю дозволяє виробити систему управлінських рішень, націлених на реалізацію організаційної, виробничо-господарської і фінансово-економічної діяльності в області залучення і використання інвестиційних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Анисимов Ю. П. Управление бизнес-процессами выпуска новой продукции : моногр. / Ю. П. Анисимов, Ю. В. Журавлев, С. В. Шапошникова ; под ред. Ю. П. Анисимова. – Воронеж : ВГТА, 2003. – 456 с.
2. Бикова В. Г. До питання про ефективність управління державною власністю в наукомістких підприємствах / В. Г. Бикова, Л. М. Котлова // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Економіка. – Д. : Наука і освіта, 2010. – Вип. 4/2.
3. Джамай Е. В. Ресурсное обеспечение наукоемкого авиационного производства: финансово-экономический аспект : моногр. / Е. В. Джамай. – М. : Изд-во МАИ, 2006. – 184 с.
4. Повеквечных С. А. Управление освоением конверсионной продукции на наукоемких предприятиях : моногр. / [С. А. Повеквечных и др.] ; под ред. Ю. П. Анисимова. – Воронеж : Научная книга, 2009. – 407 с.

К. е. н. Білоусько Т. Ю.

Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва (Україна)

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ АГРАРНОГО СЕКТОРУ:

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Аграрний сектор економіки сьогодні є одним з найперспективніших напрямків для інвестицій внаслідок постійно зростаючих світових потреб у продовольстві та подорожчання продуктів харчування.

Сільське господарство залишається одним з провідних секторів економіки України. За даними 2015 р. у сільському господарстві було створено 14 % валової доданої вартості країни, а кількість зайнятих у виробництві сільськогосподарської продукції складала 17,5 % від загальної кількості працюючих в Україні [1].

Експорт продукції аграрної галузі сформував 38 % всієї експортної виручки країни в 2015 р., а на протязі січня – вересня 2016 р., за попередніми даними, Україною було експортовано аграрної продукції на загальну суму 10,4 млрд дол. США, що склало 40,2 % від загального українського експорту [2].

Потрібно відмітити, що стан розвитку аграрної сфери відіграє головну роль у забезпеченні громадян країни продовольчими товарами власного виробництва для задоволення їх значущих потреб. Однак шлях сільськогосподарських підприємств до діяльності за принципами сталого розвитку нині вбачається досить складним. І хоча останніми роками спостерігається поліпшення результативності їх господарювання (в 2015 р. кількість прибуткових підприємств склала 88,9 % від загальної чисельності підприємств), рівень рентабельності діяльності не забезпечує сталого розвитку сільськогосподарських підприємств на інтенсивній основі.

При цьому звертає на себе увагу зміна у структурі виробництва сільськогосподарської продукції – а саме, якщо у 2005–2010 рр. переважну більшість сільськогосподарської продукції було вироблено у господарствах населення, то починаючи із 2011 р. у сільськогосподарських підприємствах продукції виробляють більше, а ніж у господарствах населення. Різні фактори призвели до цих змін. По-перше, зменшилась кількість господарств населення у яких виробляють аграрну продукцію (на 807 тис. господарств за 11 років), а, по-друге, сільськогосподарські підприємства збільшують концентрацію виробництва. Так, в 2015 р. у порівнянні із 2006 р. кількість сільськогосподарських підприємств із площею землекористування понад 10 тис. га сільськогосподарських угідь збільшилась на 66 % та становила 1682 одиниць. В той же час зменшення фермерських господарств склало 3%, або 10629 одиниць [1]. Ми вважаємо, що відбувається процес

укрупнення сільськогосподарських підприємств, який, в свою чергу, потребує значних капіталовкладень.

Також в Україні простежується збільшення кількості вертикально інтегрованих агропромислових підприємств. Серед них лідируюче положення за розміром землекористування займає агрохолдинг ПАТ «UkrLandFarming» – 654 тис. га. У 2015 р. 100 найбільших агрохолдингів України орендували майже 6,4 млн га [3]. Значна кількість цих підприємств має можливості до залучення капіталів через фінансові інститути, фондові біржі та інші. Розвиток великих агрохолдингів має безперечні позитивні тенденції – залучення значних зовнішніх інвестиційних ресурсів, нових технологій і продуктів, інноваційного менеджменту та сприяє зростанню внутрішньої та міжнародної конкурентоспроможності. Але з іншого боку, створюються нерівні умови конкуренції для більш малих за розміром землекористування сільськогосподарських підприємств та фермерських господарств. В цьому випадку держава повинна забезпечити підтримку малим та середнім аграрним підприємствам шляхом застосування державної інвестиційної програми. Адже, потрібно пам'ятати, що сільське господарство має велике соціальне навантаження, яке проявляється у підтримці та розвитку сільських населених пунктів, місцевого населення, розвитку інфраструктури, відродженні традицій народу України.

Аналізуючи розміри інвестицій минулих років, ми можемо відмітити, що капітальні інвестиції у сільське господарство збільшилися з 11,3 млрд грн у 2010 р. до 29,3 млрд грн у 2015 р. Їх питома вага у структурі капітальних інвестицій збільшилась відповідно з 6 до 10,7%. За той же період прямі іноземні інвестиції навпаки зменшилися з 680,4 млн дол. США до 617,0 млн. дол. США, що свідчить про недовіру іноземних партнерів та їх невпевненістю у стабільності української економіки.

Для того щоб вивести агросектор на якісно новий рівень та підвисити його інвестиційну привабливість, Україні доведеться проводити багаторічні реформи в усіх його сферах – від приведення законодавства у відповідність до європейських

та міжнародних стандартів і створення прозорих механізмів його імплементації до розвитку інфраструктури і освоєння нових ринків збуту. Останні заходи саме потребують значних інвестицій. І перші результати вже є – в першому півріччі 2016 р. загальний обсяг капітальних інвестицій у вітчизняний агросектор відзначився рекордним темпом приросту – на 58,6% [1].

Таким чином, ми можемо зазначити, що позитивні зрушення в економіці сільського господарства України та зростаючі світові потреби в продовольстві будуть сприяти подальшій інвестиційній привабливості сільського господарства України.

Список використаних джерел:

1. Багатогалузева статистична інформація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Экспорт агропродукции [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unn.com.ua/ru/news/1618881-ukrayina-protyagom-devyati-misyatsiv-eksportovala-agroproduksiyi-na-10-4-mlrd-dol-minagropolitiki>
3. Топ 100 латифундистов Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://latifundist.com/rating/top100#136>

Бражник С. Ю.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТЕХНІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

В теперішній час більшість промислово розвинених країн пов'язують довгостроковий стійкий розвиток економіки, передусім, з переходом на інноваційний шлях розвитку. Загальні закономірності розвитку економічних процесів визначають необхідність активізації інноваційної діяльності, насамперед, в сфері промислового виробництва, оскільки саме вона визначає можливості посилення (або включення) інноваційної складової в функціонування інших галузей економіки.

Інноваційна основа передбачає розробку і реалізацію нових продуктів, товарів, технологій, організаційно-управлінських нововведень за допомогою розвитку і використання інноваційного потенціалу підприємства. Інноваційний потенціал представляє собою сукупність кадрових, матеріально-технічних, інформаційних і фінансових ресурсів, які призначені для реалізації нововведень й обслуговуються відповідною інфраструктурою. При цьому розвиток інноваційного потенціалу підприємства передбачає адекватний розвиток його технічного потенціалу. Технічний потенціал забезпечує не стільки обсяг, скільки різноманіття виготовлюваної продукції. Він розглядається як сукупність технічних ресурсів і технологічних можливостей та виражається у можливості використання всього спектру наявних у підприємства технологій. Однак формування і реалізація стратегії розвитку технічного потенціалу на інноваційній основі можливі лише при зростанні рівня інноваційної активності підприємства, яка нами трактується як інтенсивні цілеспрямовані дії, орієнтовані на посилення своєї конкурентної позиції шляхом створення нового або удосконалення наявного продукту, а також технологічного, організаційного й управлінського процесів.

Формування стратегії, направленої на розвиток технічного потенціалу підприємства на інноваційній основі, можливе за рахунок розвитку його інноваційного потенціалу, інноваційної інфраструктури і підвищення інноваційної сприйнятливості, передусім, у технологічній сфері. У свою чергу, технологічний рівень й ефективність виробництва в машинобудуванні визначається станом парку обладнання: його виробничою потужністю, інноваційністю, віковим складом, гнучкістю, економічністю функціонування, ремонтпридатністю й іншими характеристиками.

Стратегічне перетворення в структурі парку обладнання впливає на такі важливі економічні показники як: ринкова вартість парку обладнання; виробнича потужність; поточні витрати, пов'язані з експлуатацією парку обладнання, які входять у собівартість продукції. В зв'язку з цим стратегія розвитку технічного потенціалу представляється нам як одна з найбільш важливих функціональних

стратегій підприємства, а вибір правильної стратегії розвитку технічного потенціалу – це спосіб забезпечити конкурентоспроможність підприємства на ринку. Детальне дослідження стратегій розвитку технічного потенціалу машинобудівних підприємств дозволило сформувавши їх класифікацію і виділити такі основні з них:

1) Модернізація – міри із подолання фізичного зносу обладнання і підтримання його працездатності і вартості шляхом проведення періодичних капітальних ремонтів. При цьому модельний склад і виробнича потужність практично не змінюються.

Модернізація дозволяє звести до мінімуму потребу в інвестиціях на утримання майна і пролонгувати термін служби окремих одиниць обладнання.

2) Заміна старого обладнання на нове ідентичне. При цьому модельний склад і виробнича потужність не змінюються, а вікова структура парку підтримується на деякому рівні.

3) Заміна старого обладнання на нове більш досконале. При цьому модельний склад і виробнича потужність змінюються несуттєво.

4) Придбання нового обладнання для розширення виробництва означає розширення парку обладнання й інших компонентів майна з метою узгодження виробничої потужності парку з обсягом продажів продукції. При цьому модельна структура парку практично не змінюється.

5) Придбання спеціалізованого обладнання означає здійснення проектів з підвищення технічного рівня виробництва, впровадження нового, прогресивного обладнання і сучасних технологій. В результаті такої реструктуризації модельний склад парку обладнання докорінним чином змінюється. Виробнича потужність може як змінитися, так і залишитися на попередньому рівні.

6) Придбання додаткового нового обладнання для освоєння нової продукції означає повну або часткову зміну складу парку обладнання з метою освоєння нової продукції замість старої. При цьому змінюється модельний склад парку. Виробнича потужність змінюється не лише кількісно, але й якісно.

Існуючі проблеми в області ефективного управління розвитком технічного потенціалу на машинобудівних підприємствах включає в себе не лише обмеженість ресурсно-сировинної бази, але й відсутність розвиненої інноваційної культури й інфраструктури, які забезпечують стабільність, чіткість й адекватність ринку управлінських рішень, що приймаються в процесі формування і реалізації інноваційної стратегії. Заходи державної інноваційної політики, які реалізуються на сучасному етапі економічного розвитку, не сприяють вирішенню проблем конкурентоспроможності продукції вітчизняного машинобудування на світовому й вітчизняному ринках і, більш того, можна казати про неефективності прийнятих державою зобов'язань щодо розвитку інноваційної діяльності, що визначає необхідність формування відповідних систем управління розвитком технічного потенціалу на кожному конкретному підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Бикова В. Г. Інноваційне управління ресурсним обміном в економічних системах / В. Г. Бикова, Є. В. Курячий, Ю. М. Ряснянський // Фінанси України. – 2009. – № 3. – С. 101–108.

Валіков В. П.

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля (Україна)

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ – ГОЛОВНИЙ ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

В Україні, в умовах ринково-конкурентної економіки розвиток підприємства визначається інноваційними можливостями, тому для отримання стратегічних переваг підприємству потрібно провадити інноваційну діяльність, спрямовану на пошук і впровадження інновацій для розширення асортименту й забезпечення високої якості продукції, удосконалення технологій і організації виробництва.

Цілями інноваційного розвитку промислового підприємства є:

– вдосконалення внутрішньофірмових економічних відносин;

- підвищення «ефективності використання всіх видів ресурсів»;
- підвищення якості та забезпечення конкурентоспроможності продукції»;
- науково-технічний і організаційний розвиток виробництва» [1].

Впровадження нововведень може призвести до економічного, науково-технічного, соціального, екологічного ефекту.

Ефективність інноваційного розвитку підприємства визначається виходячи зі співвідношення ефекту і витрат, що його забезпечують. «З огляду на той факт, що в Україні недостатньо сильна сировинна і енергетична база, витрати на вдосконалення технології та організації виробництва впливають на нормативи трудомісткості, витрати матеріалів і продуктивності обладнання, що, в кінцевому підсумку, відбивається на собівартості продукції» [3].

Розвиток інноваційної діяльності передбачає створення фінансування, тому що тільки в цьому випадку можуть бути створені необхідні умови для накопичення і маневру фінансовими засобами, можливість їх концентрації на самих важливих напрямках інноваційної політики підприємства. Основними завданнями активізації інноваційної діяльності є:

- розробка і реалізація змін нормативної бази;
- визначення пріоритетних напрямків розвитку в сфері новітніх технологій;
- створення механізмів концентрації зусиль держави і приватного бізнесу на розвиток обраних напрямків;
- розробка інструментів проведення і стимулювання, валютної системи критеріїв, механізмів і робіт на всіх стадіях реалізації обраних пріоритетних напрямках.

Вдосконалення інноваційної діяльності підприємства необхідно здійснювати поетапно (рис. 1).

Напрями інноваційної діяльності це такі інноваційні проекти, які спрямовані на розробку і на освоєння нових видів продукції і технологічних напрямів. При розгляданні та прийнятті цих проектів необхідно розрахувати майбутній розмір прибутку по кожному напрямку діяльності та вибрати той напрям, який забезпечить найкращі показники.

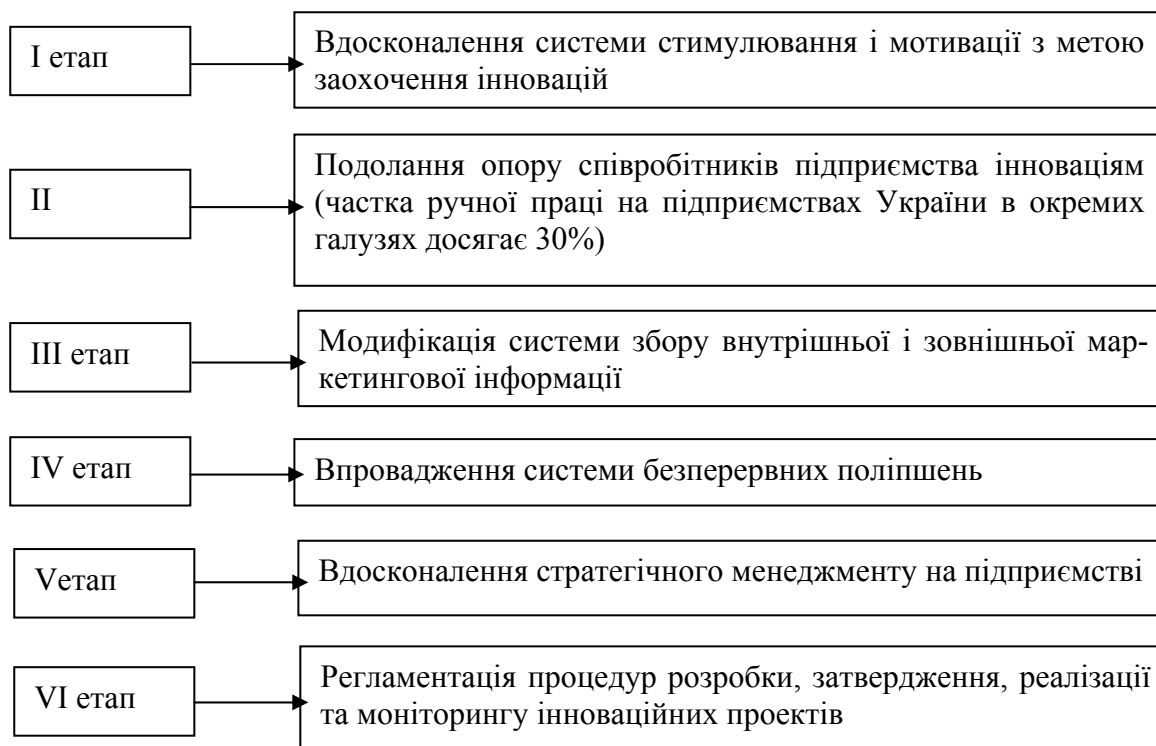

Рис. 1. Етапи вдосконалення інноваційної діяльності підприємства

Виявлення фактичного стану на підприємстві для забезпечення прибутковості служить основою для подальших інноваційних перетворень. «Від рівня інноваційної активності, масштабу і характеру застосування технологічних інновацій за всіма напрямком діяльності, залежить ефективність діяльності підприємства, можливість досягнення стійкого стану в сучасних умовах» [1].

Таким чином, інноваційний шлях, який обрало підприємство, змушує його вдосконалити свою продуктивну базу, систему матеріально-технічного забезпечення, оптимізувати структуру збуту продукції, адаптуючи їх до змін. При цьому необхідно перебудувати організаційні структури управління, розширити знання працівників та керівників, налагодити систему взаємодії з економічними партнерами, створити і зміцнити імідж підприємства.

Список використаних джерел:

1. Ганущак Л. М. Сутність інноваційного потенціалу та його роль у розвитку підприємства / Л. М. Ганущак, Л. М. Єфіменко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – № 7–8. – С. 74–78.

2. Тарасюк Г. М. Планування діяльності підприємства / Г. М. Тарасюк // Науковий практикум. – 2009.
3. Кавурко Т. В. Оцінювання інноваційного потенціалу підприємства / Т. В. Кавурко // Держава та регіони. Серія: Економіка і підприємство. – 2009. – № 6. – С. 101–105.

К. е. н. Віблій П. І., Гандзюк Ю. О.

Національний університет «Львівська політехніка» (Україна)

ІНВЕСТИВАННЯ В КРЕАТИВНУ ЕКОНОМІКУ ЯК ЧИННИК АКСЕЛERAЦІЇ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Одним із невід’ємних елементів сучасної моделі економічного розвитку, основами якої стали інформаційні технології, інтелектуальні цінності, креативність та енергія прогресу [1, с. 4], є стрімкий розвиток креативного сектору економіки. У період з 2003 по 2012 рік обсяг світового ринку з торгівлі креативними товарами і послугами зріс із 302,1 до 547,5 млрд дол. США (тобто на 81,2 %) [2]. З огляду на той факт, що в економіках країн, що розвиваються, креативні індустрії зростають значно швидшими темпами, ніж у розвинених країнах [2; 3], тим самим забезпечуючи все більш вагомий вклад у ВВП, важливим для сучасної української фінансової та економічних систем є дослідження потенціалу інвестування в креативні індустрії як чинника прискорення розвитку економіки України. Дослідженнями проблем та перспектив розвитку креативного сектору економіки займалися вчені С. Киризиук [3], І. Вахович [1], О. Чуль [1], Р. Флоріда, Дж. Хокінс, Дж. О’Конор, Д. Лук’яненко та інші.

Метою дослідження є аналіз сучасного стану інвестування в креативну економіку в Україні, а також обґрунтування доцільності збільшення обсягів інвестицій у креативні індустрії як один із можливих чинників прискорення розвитку української економіки.

Згідно із класифікацією UNCTAD (англ. United Nations Conference on Trade and Development – Конференція ООН з торгівлі та розвитку), до креативної економіки відносять чотири групи та дев’ять підгруп креативних індустрій:

1) культурна спадщина. До цієї групи належать такі підгрупи: традиційна культура (ремесла, фестивалі тощо) та культурні пам'ятки (музеї, бібліотеки, місця розкопок тощо);

2) мистецтво. Сюди належать підгрупи: образотворче мистецтво (зокрема, скульптура, фотографія) та виконавче мистецтво (драматичне мистецтво, виконання вокальних і музичних творів, тощо);

3) медіа. До групи належать такі підгрупи: публікації та видавництво (книги, журнали); аудіовізуальні твори (зокрема, фільми, відеоролики, телебачення, радіомовлення); нові медіа (цифровий контент, комп'ютерні та відеоігри тощо);

4) функціональний креатив. До функціонального креативу належать дизайн (архітектура, ювелірні вироби, дитячі іграшки) і креативні послуги (реклама, цифрові й культурні послуги) [3].

За деякими оцінками, загальна частка креативних індустрій у світовій економіці становить 7 % ВВП, і ця частка демонструє щорічний приріст у 9 % [3]. У США та в середньому по країнах ЄС частка ВВП, яку формують креативні індустрії, становить понад 3 %, причому у Швеції, Фінляндії, Нідерландах та Великобританії частка креативного сектору перевищує середнє значення по ЄС вдвічі [3]. В Україні частка ВВП, що створюється в креативних індустріях, протягом 2010–2015 рр. коливалася в межах 2,9–4,1 % [4]. Цей показник відповідає відповідним показникам країн із розвиненими економіками, проте є відчутно нижчим ніж відповідний показник деяких економік, що розвиваються, у яких частка креативних індустрій у ВВП переважає 5 % [2].

Перспективність інвестування в креативну економіку в Україні зумовлена тим, що: 1) основним ресурсом у креативних індустріях є людський капітал [3] – таким чином розвиток креативних галузей не вимагає значних капіталовкладень (наприклад, як створення нових промислових підприємств), а може базуватися на потенціалі працівників та підприємців; 2) для країн економік, що розвивається, є характерними вищі темпи росту креативних індустрій [2; 3]. Економіки, що розвиваються, також забезпечують основну частку експорту креативних товарів і послуг – 57 % [2]; 3) інвестування в креативну економіку може також

стати важливим фактором соціального розвитку, адже у зв'язку із сучасними несприятливими соціально-економічними умовами в Україні багато молодих та талановитих людей виїжджають закордон у пошуках кращої роботи та вищого рівня життя. Інвестування в креативні індустрії забезпечить необхідними грошовими коштами вже наявний людський капітал, а отже, дозволить талановитим людям реалізувати себе в Україні та працювати на її благо.

Динаміку та структуру капітальних інвестицій у креативні галузі в Україні подано в табл. 1.

Таблиця 1. Капітальні інвестиції в креативну економіку в Україні протягом 2013–2016 рр.

Роки	млн дол. США				Структура у 2013 р.	Структура у 2016 р.
	2013	2014	2015	2016		
Усього в економіку України	31013,6	17167,3	11497,3	12765,0		
Видавнича діяльність, виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів, діяльність у сфері радіо та телевізійного мовлення	319,4	163,6	93,4	102,4	1,03 %	0,80 %
Комп'ютерне програмування та надання інших інформаційних послуг	74,7	46,9	43,1	68,6	0,24 %	0,54 %
Діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку, архітектури та інжинірингу, технічні випробування та дослідження, діяльність головних управлінь (хед-офісів)	325,8	180,6	138,7	164,5	1,05 %	1,29 %
Наукові дослідження та розробки	71,4	25,5	21,5	21,2	0,23 %	0,17 %
Рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку, інша професійна, наукова та технічна діяльність, ветеринарна діяльність	50,5	11,6	14,0	24,0	0,16 %	0,19 %
Освіта	109,7	52,8	53,9	71,5	0,35 %	0,56 %
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	306,2	43,1	42,2	31,1	0,99 %	0,24 %
Усього в креативні індустрії	1257,9	524,1	406,7	483,4	4,06 %	3,79 %
Частка капітальних інвестицій в креативні індустрії до загального обсягу капітальних інвестицій	4,06 %	3,05 %	3,54 %	3,79 %		-

Джерело: побудовано авторами на основі [4].

Усього за період із 2013 по 2016 рік обсяги капітальних інвестицій у креативні індустрії в Україні скоротилися від 1257,9 млн дол. США до 483,4 млн дол. США

(або на 61,6 %). Це було пов'язано із суттєвою девальвацією гривні, економічною та політичною нестабільністю, а також зниженням рівня довіри інвесторів до інвестицій у креативні індустрії. Про останнє свідчить той факт, що частка капітальних інвестицій у креативну економіку в загальному обсязі капітальних інвестицій протягом 2013–2016 років скоротилася із 4,06 до 3,79 %, причому у 2014 році цей показник досягнув свого мінімуму – 3,05 %. Але попри загальне скорочення інвестицій у креативні індустрії протягом 2013–2016 рр., тенденція останніх двох років свідчить про зростання обсягів інвестицій у креативні галузі (від 406,7 до 483,4 млн дол. США), а також про зростання їх ролі в загальному обсязі інвестицій (від 3,54 до 3,79 %). Ця тенденція дозволяє зробити висновок про покращення інвестиційного клімату всередині креативних галузей, а також про подальші перспективи швидкого розвитку креативного сектору економіки в Україні.

Висновки. Збільшення обсягів інвестування в креативну економіку в Україні може прискорити загальні темпи розвитку української економіки, а також допоможе вирішити ряд соціальних проблем, зокрема виїзд талановитих людей з України закордон. Підґрунтям для такого сподівання є швидкі темпи росту креативних індустрій у світі, наявність в Україні необхідного для їх розвитку людського капіталу, а також поживлення у 2016 році економічної та інвестиційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Вахович І. Розвиток креативних індустрій: регіональний вимір: моногр. / І. Вахович, О. Чуль. – Луцьк: Вежа-Друк, 2014. – 288 с.
2. Creative economy outlook and Country profiles: Trends in international trade in creative industries [Електронний ресурс] // United Nations. – 2015. – Режим доступу: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/webditcted2016d5_en.pdf
3. Киристюк С. В. Міжнародні та вітчизняні тенденції розвитку креативної економіки / С. В. Киристюк // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – С. 68–72.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Д. е. н. Джусов О. А., Красніков П. Д.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

НЕОБХІДНІСТЬ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОЇ МЕТАЛУРГІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Металургійна галузь України завжди була важливою для країни з точки зору формування третини ВВП і третини товарного експорту. Галузь є залежною від світових ринків, оскільки близько 80 % її продукції експортується [1]. На жаль, нині внутрішній ринок споживання металопродукції, у зв'язку з політичною та економічною кризою, звузився, що викликало загальний спад виробництва на гірничо-металургійних підприємствах практично вдвічі.

Впродовж останніх років спостерігається постійне зростання конкуренції на світовому ринку традиційної для України металопродукції, що призводить до зменшення питомої ваги української продукції у загальному світовому обсязі. Основні країни-покупці металу починають створювати власні виробництва, знижуючи закупівлі металу за кордоном [2]. Таким чином, попит на металопродукцію має тенденцію до падіння, що тягне за собою зниження цін. Хоча металургійні підприємства демонструють вищі ніж середні показники діяльності, питання подальшого зростання галузі залишається відкритим. Частка доданої вартості на підприємствах чорної металургії є незначною і, на сьогоднішній день, ймовірно, не може сформувати можливостей для технологічного стрибка, що прискорить економічне зростання галузі та країни. Навпаки, висока енергоємність продукції, при невирішеному і складному питанні енергозабезпеченості держави, а також необхідність конкурувати за ціною на світовому ринку стандартної металургійної продукції, практично і фактично обмежують можливості розвитку «великої» металургії.

Згідно з класифікацією видів економічної діяльності до «металургійного виробництва» належить не лише «велика» металургія (виробництво чавуну, сталі та феросплавів (гр. 24.1); виробництво труб та іншої продукції первинної

обробки сталі (гр. 24.2 та 24.3) та кольорова металургія (гр. 24.4), а також і «мала» металургія (лиття металів (гр. 24.5)) [3]. Саме за допомогою лиття можна отримати заготовки деталей складної форми з високим коефіцієнтом використання металу (75-98 %). Такі деталі несуть основне навантаження в машинобудівних виробках і формують їх довговічність та надійність. Розвиток конкурентоспроможних технологій у ливарництві, спрямованих на зниження металоємності продукції і, відповідно, зниження собівартості продукції, призводить до зниження вартості кінцевої продукції у верстатобудуванні та машинобудуванні, де частка литих деталей складає від 20 до 90 % вартості та від 50 до 70 % маси. Більш складними є виливки для: насосів та компресорів; харчової промисловості; автомобілебудування; клапанів; текстильної промисловості.

За типом металу найбільшу частку в литті посідають: 1) сталь (будівельний сектор, автомобільна промисловість, машинобудування, металеві вироби); 2) алюміній (автомобілебудування, літакобудування, машинобудування); 3) чавун (основне машинобудування, транспорт).

Ливарництво, на основі його ролі в економіці держави, називають ще машинобудівельною металургією.

Частка доданої вартості у ливарництві значно перевищує її в чорній металургії і наочно демонструє більшу привабливість для розвитку національного виробництва держави та її експорту.

Крім того, підприємства, що виробляють продукцію «малої металургії», в переважній більшості вже отримують переваги від комплементарного розвитку на основі поєднання металургійного виробництва і машинобудівного. Ливарні виробництва вже вписані в структуру машинобудівних підприємств, оскільки технологічно та логістично обґрунтованим є розміщення таких виробництв безпосередньо на машинобудівних підприємствах.

Комплементарність – це форма інституційної взаємодії, у результаті якої сумарна ефективність елементів відрізняється від суми ефективності елементів, включених у взаємодію. Комплементарний ефект сприяє існуванню двох незалежних елементів системи за рахунок використання одного активу.

Деякі машинобудівні підприємства імпортують відливки. Використання ж національних виробничих потужностей лиття, на наш погляд, дало б змогу знизити часові ризики та сприяло б створенню національної продукції більш високого ступеня переробки.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Steel Statistical Yearbook 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.worldsteel.org/en/dam/jcr:37ad1117-fefc-4df3-b84f-6295478ae460/Steel+Statistical+Yearbook+2016.pdf>
3. Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД-2010) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/24/KVED10_24.html

К. е. н. Дробот Я. В. *, Ільїнський В. В. **

** Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна),*

*** Державний ВНЗ «Національний гірничий університет» (Україна)*

**ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ ВУГІЛЬНОЇ ГАЛУЗІ
В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

Впродовж останніх десятиліть вугільна промисловість України перебуває у стані глибокої затяжної депресії та невпинного загострення системних проблем, спроможних поставити під сумнів енергетичну безпеку країни. Останні гальмують її розвиток, суттєво стримують динаміку кількісних і якісних показників, перешкоджають налагодженню дієвих та стійких міжгалузевих зв'язків між паливно-енергетичними системами та гірничо-металургійним комплексом. Найважливішими причинами такого невтішного становища є, з одного боку, істотне ускладнення інженерно-геологічних умов вуглевидобутку, а з іншого – цілковита нерозвиненість відтворювальних процесів у галузі та вкрай незадовільний стан матеріально-технічного забезпечення вуглевидобувних підприємств. Через названі негативні моменти вітчизняна вугільна галузь відзначається загалом невисоким

рівнем конкурентоспроможності на світовому енергетичному ринку, надто повільною, часом вкрай болісною адаптацією до нових соціально-економічних умов та організаційно-управлінських реалій, дотаційним характером розвитку.

Ефективне подолання наявних труднощів є можливим за умови розробки та цілеспрямованого впровадження глибоко продуманої й змістовно вираженої інноваційної стратегії випереджувального розвитку.

Розвиток вітчизняної вугільної промисловості на інноваційних засадах належить до національних пріоритетів структурної політики в енергетичній сфері, покликаних перетворити останню на високоефективний, конкурентоспроможний та соціально значущий стратегічний сегмент національної економіки. Зазначена проблема набуває особливої гостроти в умовах невідомо зростаючої залежності господарського комплексу України від імпорту енергоносіїв, що спричиняє суттєве зниження загального рівня конкурентоспроможності промислової продукції, призводить до подальшого зростання негативного сальдо зовнішньоторговельного балансу, скорочення валютних резервів, хронічного збільшення дефіциту державного бюджету. У контексті вищесказаного нагального характеру набуває потреба у розробці науково обґрунтованої стратегії інноваційного розвитку паливно-енергетичного комплексу та його невід'ємної структурної ланки – вугільної галузі.

На сьогоднішній день Україна володіє чималими промисловими запасами вугілля, здатними реально забезпечити потреби національної економіки на довготривалу перспективу. Однак, саме вугільна промисловість є однією з найвразливіших до різного роду викликів і загроз підсистем національної економічної безпеки нашої країни. За сукупністю показників – техніко-економічних, фінансових, соціальних – вуглевидобувна промисловість переживає гостру хронічну кризу, свідченням чого виступає відсутність сталих обсягів вуглевидобутку, фізичне зношення і моральна застарілість основних фондів підприємств, істотне відставання від запланованих термінів введення в експлуатацію нових виробничих потужностей. Саме з огляду на вищезазначені об'єктивні реалії створення

максимально сприятливих умов та повноцінне забезпечення гармонійного розвитку національної вугільної промисловості на принципово новій інноваційній основі стане одним з першочергових кроків на шляху системного оздоровлення української економіки.

Ефективна та послідовна реалізація докорінних реформ вимагає системного опрацювання стратегічних напрямків інноваційної діяльності як на кожному конкретному підприємстві вугільної промисловості, так і на загальнодержавному рівні управління. Необхідно розробити науково обґрунтовану стратегію інноваційного розвитку вугільного виробництва та створити належні організаційно-економічні передумови для всебічної модернізації галузі.

В цьому напрямі можна виокремити наступні стратегічні напрямки інноваційного розвитку української вугільної промисловості:

- раціональне використання надр за рахунок докорінної організаційно-технологічної модернізації вугільного виробництва;
- подальше покращення фінансово-економічних можливостей реконструкції шахтного фонду на основі створення повноцінних ринкових умов господарювання та підвищення економічної самостійності шахт за регулюючої участі держави.
- глибокі структурні реформи в галузі за рахунок послідовного розмежування функцій та повноважень між суб'єктами управлінського процесу на всіх ієрархічних рівнях;
- послідовне впровадження конструктивної наукової складової, перманентне нарощування, комплексне та ефективне використання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку національної економіки, передусім інвестиційних ресурсів [1];
- всебічна адаптація вуглевидобувних підприємств до ринкових умов господарювання та забезпечення належних юридично-правових гарантій для залучення недержавних інвестицій у розвиток галузі.

Для оцінки ефективності інвестування в основні засоби вугледобувних підприємств можливо сформулювати агрегований індекс. В чисельнику формули

буде розташовано співвідношення одиничних показників, по кожному з підприємств, та показників сукупних, що характеризують ситуацію в галузі в цілому, у знаменнику – кількість показників, що охоплює сформована система:

$$I_{\text{инв. прив.}} = \frac{\left(\frac{x_1}{X_1} + \frac{x_2}{X_2} + \dots + \frac{x_n}{X_n} \right)}{n}. \quad (1)$$

Подібний принцип побудови індексу дозволяє оцінити фінансово-економічне «здоров'я» підприємства, та, відповідно, його привабливість для інвесторів. Для цього до структури індексу необхідно включити показники різних підсистем підприємств вугільної галузі – економічної (рівень собівартості та вартості реалізації), соціальної (рівень заробітної плати, чисельність зайнятих), виробничої (вартість основних фондів тощо).

Успішна реалізація стратегічних напрямків інноваційного розвитку вугільної галузі на вищенаведених поприщах вимагає невідкладного створення досконалого максимально гнучкого механізму державної політики інноваційного розвитку. Такий механізм включатиме економічні, фінансові та адміністративно-управлінські важелі, законодавче забезпечення, засоби нормативно-правового регулювання, а також модель інноваційного розвитку.

З огляду на те, що результативність впровадження вказаних важелів та засобів багато в чому залежатиме від фінансового забезпечення інноваційного розвитку на тлі загального дефіциту фінансових ресурсів, до складу механізму доцільно включити також інструментарій створення інвестиційних підвалин інноваційного розвитку. Інноваційна діяльність у вугільній промисловості має бути чітко сфокусована на створенні найбільш сприятливих економічних умов для сталого розвитку вуглевидобувних підприємств, істотного поліпшення їх фінансового становища, докорінної зміни техніко-технологічного стану вугільного виробництва, максимально можливого оснащення підприємств вугільної галузі найсучаснішою технікою з масштабним впровадженням передових наукомістких технологій, покликаних забезпечити виробництво високоякісної вугільної продукції, а також інституалізації високо конкурентного вугільного ринку.

Список використаних джерел:

1. Пшенична В. П. Стратегічні напрями інноваційного розвитку вугільної промисловості України / В. П. Пшенична // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – Донецьк : Донецький державний університет управління, 2013.

Каменюк А. Р., Курінна І. Г.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНИХ ФАКТОРІВ
НА РОЗВИТОК ПОТЕНЦІАЛУ КРАЇНИ**

Знання на сьогоднішній день мають загально визнану значимість в сучасних економічних структурах.

Бурхливий розвиток сьогодні отримують ті країни і народи, які не стільки створюють, скільки використовують багато знань, як, наприклад, Фінляндія, Південна Корея, Сінгапур, Японія та інші. Виникає цифровий розрив між країнами і регіонами, відокремлюючи тих, хто встиг або зумів включитися в інформаційне суспільство (так звана технологічна метрополія – США, Південно-Східна Азія, ЄС), від тих, кому не вдалося цього добитися (технологічна периферія). Україна, як і інші країни пострадянського простору, відноситься до країн технологічної периферії. Про це свідчать такі дані, як:

– низька питома вага нематеріальних активів у структурі основних засобів – близько 4% проти 60–80% в розвинених країнах;

– частка інвестицій в нематеріальні активи незначна – менше 0,3% від загального обсягу інвестицій, тоді як в США більше половини інвестицій спрямовується в об'єкти інтелектуальної власності, в Японії – понад 30%;

– інвестиції в інформаційно-комунікаційні технології (програмне забезпечення) складають соті відсотка, в розвинених країнах – близько 2%;

– в структурі витрат на технологічні інновації переважають витрати на придбання машин та обладнання, в модернізацію існуючих виробництв (майже

половина всіх витрат), тоді як в розвинених країнах до 70% йде на закупівлю нових технологій і комерційне освоєння результатів НДДКР.

У сучасному інформаційному суспільстві змінюється категорія «інновація». Один з поширених поглядів на інновації це розвиток абсолютно нових, просунутих рішень для заможних, обізнаних клієнтів з використанням найновіших досягнень науки. Такі інновації зазвичай є продуктом діяльності висококваліфікованих кадрів науково-дослідних відділів прогресивних компаній, які, незалежно від їх розміру, мають тісні зв'язки зі світовими центрами науки. Таким чином, інновація в цьому сенсі – це типовий продукт діяльності країн першого світу.

Однак існує й інший погляд на інновації, що тягнеться глибше рівня високих технологій, описаного вище. У більш широкому сенсі, інновація – це спроба випробувати нові або вдосконалені технології, процеси або способи у всіх видах економічної діяльності. Вони включають в себе не тільки технологічно нові продукти і процеси, але також і удосконалення в області логістики, збуту і маркетингу. Навіть в так званих низькотехнологічних галузях може відбуватися безліч інноваційних процесів, а їх економічні ефекти можуть бути дуже значними. Більш того, термін інновація може бути застосований до змін в місцевому контексті, навіть якщо їх внесок в загальну систему знань незначний. У цьому, більш широкому, сенсі інновації можуть мати таке ж значення для світу, що розвивається, як і для будь-якої іншої його частини. І хоча їх наслідки не такі значні, як видатні прориви в світі високих технологій, їх сукупний соціальний та економічний вплив не менше. З цієї ширшої точки зору інновації набувають таку ж важливість для країн, що розвиваються, як і для забезпеченої частини світу, що підтверджується доказами з досліджень інноваційної діяльності.

Процес виділення інноваційних факторів, які безпосередньо впливають на економічний розвиток, проходив протягом усього ХХ століття і висновки різних дослідників суперечливі. Однак в останні десятиліття більшістю економістів за інтегрований показник соціально-економічного розвитку країни визнається індекс розвитку людського потенціалу (ІРЛП), який формується на основі показників,

що оцінюють довголіття, обсяг знань і доступ до базових джерел, необхідних кожному індивіду для розвитку його можливостей.

В якості системи показників, які оцінюють інноваційну діяльність, зазвичай вибираються такі показники [1]:

- кількість патентів, зареєстрованих резидентами, шт. на 1 млн чол.;
- кількість інтернет-серверів на 1000 чол.;
- кількість стаціонарних і мобільних телефонних апаратів на 1000 чол.;
- експорт високотехнологічних товарів, відсоток від загального експорту;
- витрати на дослідження і розробки, відсоток від ВВП;
- чисельність вчених і інженерів, зайнятих в галузі досліджень і розробок на 1 млн чол.

Порівняльний аналіз впливу інноваційних чинників на економічний розвиток країн зазвичай здійснюється для двох груп країн: країн з високим рівнем розвитку людського потенціалу ($1 > \text{ІРЛП} > 0,8$) і країн із середнім рівнем розвитку людського потенціалу ($0,8 > \text{ІРЛП} > 0,5$).

Країни з низьким рівнем розвитку людського потенціалу не досліджуються, так як основне завдання таких країн полягає в забезпеченні досягнення такого мінімального рівня соціально економічного розвитку, при якому населення країни досягає нормального біологічного існування.

Незважаючи на безліч підходів до оцінки впливу інноваційних чинників на економічний розвиток країн, незаперечною є важливість і необхідність перетворень, як в розвинених країнах, так і в країнах з низьким і середнім рівнем розвитку людського потенціалу.

Список використаних джерел:

1. Акімова, И. М. Промышленный маркетинг / И. М. Акімова. – К. : ТОВ «Знання», 2001. – 2-е изд. – 294 с.
2. Nonaka I. The Knowledge-Creating Company / I. Nonaka, H. Takeuchi // strategy-business [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу : <http://www.strategy-business.com/article/8592?gko=5a1e5>
3. Гринько Т. В. Подходы к потребности предприятия во внедрении инноваций / Т. В. Гринько, О. П. Крупський // Economics, management, law: innovation strategy: Collection of scientific articles (2016, Zhengzhou, China). – Zhengzhou : Henan Science and Technology Press. – P. 109–115.

К. е. н. Кармазін В. Я.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД У ДОСЛІДЖЕННІ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Останнім часом все більшу увагу політологів, економістів, істориків, методологів соціальних наук залучають концепції синергетики і пов'язаної з нею теорії хаосу. Відомий спеціаліст у сфері еволюційної теорії Е. Ласло називає сучасний період розвитку людства «сторіччям біфуркацій» [8], маючи на увазі становлення нових цивілізацій [6, с. 64]. Поява основних синергетичних теорій асоціюється з науковими роботами І. Пригожина – лауреата Нобелівської премії в галузі хімічної фізики, відомого бельгійського вченого російського походження, який, вивчаючи фізику нерівноважних систем, відкрив нові ефекти, які лаконічно відображені в назві його книги «Порядок з хаосу». Цікавими та неоднозначними є результати, отримані за допомогою синергетичного підходу у різних сферах знання. Також неоднозначним є відношення до методологічного підґрунтя, особливо з точки зору співвідношення причинності та детермінізму, емпіричних даних та теоретичних результатів тощо. Однак принципова новизна зазначеного підходу дає підстави до його використання, оскільки новий метод, як правило, стає джерелом абсолютно нових знань.

У витоків синергетики стоять, насамперед, І. Пригожин [9], німецький учений Г. Хакен [11], а також В.-Б. Занг [5], В. Е. Войцехович [1], Е. Ласло [8], Г. Ніколіс [10] О. П. Іванов, Г. Г. Малінецький [6] та інші. Перспективи застосування синергетики в природничих, точних та соціальних науках вельми високі. Окремі поняття синергетики глибоко інтегровані у широкі сфери знання: від математики до соціології. Достатньо широко відбувається інтеграція синергетики ці в економічні дослідження. Зокрема, серед вітчизняних науковців, що за мету свого дослідження ставили економічну синергетику та синергетичний підхід у дослідженні економічних систем, можна відмітити А. Гальчинського [2],

О. Васильєва, С. Єрохіна [4], Т. Ісаєва [7], Г. Пасемко, Р. Ткаченко тощо. Однак методологічні можливості синергетичного підходу окреслені надто приблизно, перспективні напрями його використання в економічних дослідженнях є надто широкими.

Оцінюючи перспективи застосування методів синергетики в економіці, дослідники стверджують, що будь-який розділ економічної науки може бути віднесений до області додатків синергетики. Як зазначає В.-Б. Занг, синергетична економіка вивчає властивості еволюційних економічних систем, в яких «порядок дає початок хаосу, але в хаосі зароджується новий порядок». Автор намагається простежити, яким чином в ході еволюційного процесу внаслідок «динамічного взаємодії різних сил можливо внутрішньосистемна (ендогенна) поява хаосу». На його думку, наявністю хаосу характеризуються такі економічні системи, як ринки праці, кредитно-грошові ринки, урбаністичні системи, системи перевезень та зв'язку [5, с. 84–90].

Застосовуючи ідеї І.Пригожина до аналізу економічних процесів Е. В. Євстигнєєв отримав наступні результати:

– у фінансовій системі існує постійно діючий і залежить від її внутрішньої жорсткої структури константний інфляційний фон, або насос, що вимагає фонові підживлення системи ліквідністю, наскільки б жорсткою не була монетарна політика, навіть якщо система знаходиться в квазіоптимальному стані стійкої довгострокової динамічної збалансованості;

– фінансово-грошову політику, взяту як єдину систему політики грошових властей, можна представити у термінах градієнтних методів;

– фінансова інтеграція неможлива без потужного системного фактора, тобто зовнішнього по відношенню до логіки інтеграції як такої; без досягнення однотипності національних фінансових систем, проте їх однотипність жодною мірою не гарантує оптимальності єдиної (інтегрованої) фінансової системи (матричний підхід) [3, с. 116].

В даному контексті є доцільним розглянути використання теорії І. Пригожина у характеристиці такого процесу як глобалізація [12, с. 125]. Процеси глобалізації

характеризуються як складні, нестабільні і нелінійні. Стверджується, що для оптимального функціонування глобальний світ повинен бути відкритим, а виникаючі в ньому проблеми – вирішуватися з урахуванням усіх потенційних впливів, навіть імовірно незначних і випадкових. Звідси випливає теза про зростання міжнародної ролі «креативно-діалогової культури», здатної до розуміння «не своїх», інших культурних традицій і встановлення відносин співпраці з опонентами.

З одного боку, глобалізація тяжіє до додання світової цивілізації більшої стійкості, оскільки вона працює на збільшення потенціалу загальноцивілізаційних складових, якими простіше управляти. З іншого – вона насправді провокує зростання нестійкості світової системи, оскільки її результат ускладнює світ, робить його більш динамічним, складно організованим, що розвиваються відповідно до не тільки лінійним закономірностям.

Одна з найбільш серйозних небезпек глобалізації – нестабільність фінансових ринків у процесі їх самоорганізації. Локальний криза в Південно-Східній Азії може породити лавину розорень на ринках інших регіонів. Ось чому в економічній сфері «стратегія керування кризою» зводиться до того, щоб ослабляти найбільш небезпечних потенційних економічних конкурентів, не створюючи системних ризиків для світової економіки в цілому фінансова система – це складна система, що володіє значним потенціалом самоорганізації. У ній без участі зовнішньої спрямовуючої сили формуються складні стійкі структури; кожному типу таких структур відповідає специфічний режим функціонування системи, стійкий в часі і жорстко відрізняється від інших режимів. Всі параметри системи прагнуть до кінцевого набору стійких станів, які, таким чином, є кінцевими, або залучають, станами (attractors). Система здійснює переходи від одного стану до іншого практично без проміжних станів. Серед кінцевих станів існує найпростіше стан системного колапсу і ряд складних станів структурної стабільності. Чіткість і складність структури, пов'язаних з нею параметрів системи такі, що їх навряд чи могло б досягти цілеспрямований зовнішній вплив за будь-який прийнятний відрізок часу. Окрім поглибленого аналізу та моделювання економічних процесів синергетику можна застосовувати для прогнозування негативних явищ в економіці та недопущення появи фінансових криз.

Список використаних джерел:

1. Войцехович В. Э. Синергетическая концепция фракталов (социальные и философские основания) / В. Э. Войцехович // Синергетическая парадигма. Человек и общество в условиях нестабильности ; ред.-сост. О. Н. Астафьева ; редкол. В. И. Аршинов [и др.]. – М. : Прогресс-Традиция, 2003. – 583 с. – С. 141–156.
2. Гальчинський А. Методологія аналізу економічної глобалізації: логіка оновлення / А. Гальчинський // Економіка України. – 2009. – № 1. – С. 4–18.
3. Евстигнеев Е. В. Идеи И. Пригожина в экономике. Нелинейность и финансовые системы / Е. В. Евстигнеев / Общественные науки и современность. – 1998. – № 1. – С. 112–121.
4. Єрохін С. А. Структурна трансформація національної економіки (теоретико-методологічний аспект) / С. А. Єрохін. – К. : Світ знань, 2002. – 528 с.
5. Занг В.-Б. Синергетическая экономика. Время и перемены в нелинейной экономической теории / В.-Б. Занг. – М : Мир, 1999. – 335 с.
6. Иванов О. П. Методология исследования глобальных проблем современности / О. П. Иванов, Г. Г. Малинецкий // Синергетика. Естественнонаучные, социальные и гуманитарные аспекты : труды семинара ; ред. О. П. Иванов, В. Г. Буданов. – М., 1999. – Т. 2. – С. 64.
7. Ісаєва Т. М. Математичне моделювання економічних систем: синергетичний підхід / Т. М. Ісаєва // Економіка та управління національним господарством. – 2009. – № 4. – С. 27–24.
8. Ласло Э. Век бифуркации. Постигание меняющегося мира / Э. Ласло // Путь. – 1995. – № 7. – С. 3–129.
9. Пригожин И. Порядок из хаоса: Новый диалог человека с природой / И. Пригожин, И. Стенгерс ; пер. с англ. ; под общ. ред. В. И. Аршинова, Ю. Л. Климонтовича и Ю. В. Сачкова. – М. : Прогресс, 1986. – 432 с.
10. Николис Г. Самоорганизация в неравновесных системах: От диссипативных структур к упорядоченности через флуктуации / Г. Николис, И. Пригожин. – М., 1979. – 512 с.
11. Хакен Г. Основные понятия синергетики / Г. Хакен // Синергетическая парадигма. Многообразие поисков и подходов. – М. : Прогресс-Традиция, 2000. – С. 28–56.
12. Хитра О. В. Синергетичний аспект управління глобальним розвитком / О. В. Хитра // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 4, Т. 2. – С. 118–126.

Ковальчин К. В., к. е. н. Кошевий М. М.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ТЕХНІЧНЕ ПЕРЕОЗБРОЄННЯ ПІДПРИЄМСТВА
ЯК ФОРМА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Інвестиційна діяльність, яка пов'язана з оновленням основних засобів, здійснюється в різних формах. Серед цих форм створення та оновлення основних засобів поняття «технічне переозброєння» відрізняється найменшою певністю, «розмитістю». Тим часом в даний час необхідність модернізації та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки, її переходу від

екстенсивно-сировинного до інтенсивно-індустріального шляху розвитку змушує звернути увагу саме на питання, пов'язані з технічним переозброєнням діючих виробництв, що є основним драйвером інтенсивного розвитку промисловості.

Поняття «технічне переозброєння» введено в практику інвестиційного процесу у другій половині 70-х років. Спочатку технічне переозброєння визначалося як зміна тільки активної частини основних засобів, що веде до підвищення технічного рівня та економічної ефективності їх використання» а також як повна реновація активної частини основних засобів. У подальшому з'явилося більш розгорнуте та глибоке його визначення.

У сучасних умовах, коли конкурентоспроможність підприємств вимагає кардинальних змін, ці фактори знову привернули увагу до технічного переозброєння діючих виробництв і до проблеми його визначення, регулювання та впровадження.

Практика засвідчує, що метод оновлення виробничих фондів шляхом технічного переозброєння діючих виробництв, не враховуючи форму власності та структуру економічної системи, має перевагами, які мають істотне значення з точки зору конкурентоспроможності підприємств в умовах ринкової економіки:

- в порівнянні з новим будівництвом і реконструкцією технічне переозброєння виробництва вимагає менших витрат за рахунок скорочення вартості будівельно-монтажних робіт і витрат на проектування, забезпечує менші терміни реалізації інвестиційних проектів при збільшенні обсягів випуску продукції та поліпшення її якісних характеристик;

- через менший обсягу витрат і робіт проекти технічного переозброєння можуть повністю або частково фінансуватися за рахунок накопичених коштів підприємств, що усуває або зменшує проблему залучення коштів інвесторів або позикових коштів

- здійснення проектів технічного переозброєння скорочує терміни відновлення основних засобів, зокрема за рахунок зменшення обсягів необхідної проектно-кошторисної документації з огляду на оптимальне використання існуючих основних засобів і спрощення процедур погодження документації;

завдяки цьому зменшуються терміни окупності інвестицій в оновлення фондів, а в разі використання для інвестицій позикового фінансування – зменшується боргове навантаження на підприємство.

В сучасних умовах основним завданням проектів технічного переозброєння є зниження витрат виробництва і відповідно збільшення його рентабельності, поряд з підвищенням конкурентоспроможності на ринку. У зв'язку з цим виділяються два типи технічного переозброєння діючих виробництв:

- перепрофілювання виробництва (освоєння випуску нових видів продукції, нових модифікацій продуктів);
- зміна виробничих потужностей і обсягів виробництва продукції відповідно до змін попиту на неї при збереженні або підвищенні рівня рентабельності виробництва, підвищення якості продукції та зниження енергоємності виробництва.

Залежно від специфіки завдань, що вирішуються за допомогою конкретного проекту технічного переозброєння, використовуються різні методичні засади реалізації технічного переозброєння виробництва: предметний, технологічний або принцип інтеграції технологічних і інформаційних потоків [2].

В рамках кожного з принципів можливі різні підходи до організації технічного переозброєння:

- оптимальний (що забезпечує оптимальне поєднання «ціна-продуктивність»);
- наслідувальний (відтворення виробничих методів і технологій фірм конкурентів);
- спрощений (з використанням максимально спрощеного обладнання);
- терміновий (виробничі методи і нове обладнання підбираються виходячи з міркувань максимально швидкого їх освоєння);
- консервативний (відтворення існуючої технологічної схеми з поліпшеними характеристиками).

В цілому, ефект від здійснення технічного переозброєння визначається вирішення великої кількості проблем підприємств.

Список використаних джерел:

1. Ботьботенко І. В. Організація заходів технічного переозброєння виробництва в сучасних умовах [Електронний ресурс] / І. В. Ботьботенко. – Режим доступу : <http://khg.kname.edu.ua/index.php/khg/article/view/3855/3834>
2. Дмитрук О. Я. Технічне оновлення як складова розширеного відтворення підприємств машинобудівного комплексу в умовах інтеграції [Електронний ресурс] / О. Я. Дмитрук // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 2, Т. 1. – С. 97–100.

Корса І. А., Лебідь К. П., к. е. н. Кошевий М. М.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ**ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА**

Дослідження літературних джерел з економіки підприємства засвідчує про наявність різних трактувань поняття «економічний потенціал» [1–3]. Але найбільш поширеним є визначення економічного потенціалу підприємства (далі – ЕПП) як здатності підприємства досягати поставлені перед ним цілі, використовуючи наявні в нього матеріальні, трудові та фінансові ресурси.

Для формалізованого опису ЕПП виділяються дві сторони: майнове і фінансове становище. Майновий стан підприємства характеризується величиною, складом і станом активів. З урахуванням досягнутих за певний період часу фінансових результатів майновий стан, як і фінансовий, піддається зміні. Фінансове становище описується деякими активами та пасивами балансу, а також співвідношенням між ними.

Безумовно, в умовах вільного ринку ЕПП включає в себе майно, технологію, персонал, внутрішні, зовнішні господарські, наукові, юридичні та інші зв'язки, відносини, методи та способи ведення господарства. Сюди ж слід зарахувати форму власності (державну, приватну, комунальну) або форму володіння нею (орендна), які, будучи мобілізуючим початком виробництва, істотно впливають на результати діяльності підприємства.

Майновий потенціал підприємства взаємопов'язаний з виробничим потенціалом, який характеризує реальний обсяг випуску продукції при повному використанні ресурсів факторів виробництва.

Фінансові результати підприємства можуть бути забезпечені на основі кругообігу капіталу, який включає три стадії:

– в першій стадії за рахунок авансування капіталу для господарської діяльності здійснюється постачання виробничими факторами – засобами праці, предметами праці та робочою силою (формування частини майнового потенціалу підприємства);

– в другій стадії здійснюється виробничий процес на основі взаємодії виробничих факторів (виробниче застосування частини майнового потенціалу підприємства);

– на третій стадії здійснюється виробництво нової продукції, вартість якого більше собівартості на величину потенційної (можливої) прибутку (взаємодія майнового і фінансового потенціалів підприємства).

Реалізація нової продукції забезпечує надходження доходу (забезпечення фінансового результату та формування нового ЕПП).

Комплексна оцінка ефективності ЕПП в різний час в якості критерію включала максимізацію прибутку, забезпечення нормального рівня прибутку (зростання прибутковості власного капіталу), зростання вартості акціонерного капіталу.

Вимогам умов розвинених ринкових відносин в найбільшій мірі відповідає оцінка ефективності майнового комплексу на основі критерію максимізації вартості компанії. Поширеним методом оцінки ЕПП є метод розрахунку сучасної вартості чистого прибутку, які підлягають отриманню в майбутньому, тобто метод капіталізації доходу підприємства. У той же час вимогам сучасної концепції ефективного управління підприємством на основі максимізації його вартості відповідають застосування показників економічної доданої вартості (EVA) і акціонерної доданої вартості (SVA).

Для забезпечення ефективного рівня господарської діяльності підприємства необхідно прагнути до дотримання певного співвідношення темпів зростання доходу Tr , обороту Te , активів Ta , і власного капіталу Tk , тобто $Tr \geq Te \geq Ta \geq Tk$. Різниця в темпах $Tr \geq Tk$ необхідна для забезпечення необхідної суми на споживання, що створює мотивацію та дозволяє здійснювати реалізацію стратегії нарощування вартості компанії.

Одночасно з цим, необхідно відзначити, що рівень ділової активності підприємства може бути виражений широтою ринків збуту, конкурентоспроможністю готової продукції, кількісна оцінка яких вимагає розробки спеціальних методичних підходів.

Економічний потенціал є багатограним, складним поняттям, яке найкращим чином підходить для оцінки діяльності підприємства. Він характеризується різними показниками, що визначають рівень забезпеченості підприємства тими чи іншими видами ресурсів та ступенем ефективності їх використання.

Категорія економічного потенціалу має складну структуру, при цьому його компоненти мають неоднорідний зв'язок між собою. Виділення видів ЕПП за ступенем використання дозволяє здійснити оцінку рівня його використання шляхом порівняння перспективного значення з фактичним, внаслідок чого сукупний потенціал підприємства складається з досягнутого та немобілізованого.

В цілому, пропонується визначити ЕПП як здатність підприємства досягати поставлених цілей на основі ефективного використання всіх наявних ресурсів в умовах взаємодії факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, при чому ця здатність є інтегративною властивістю підприємства як складної системи.

Список використаних джерел:

1. Балацкий О. Ф. Экономический потенциал административных и производственных систем : моногр. / О. Ф. Балацкий. – Сумы : Университетская книга, 2006. – 972 с.
2. Бачевський Б. Є. Потенціал і розвиток підприємства / Б. Є. Бачевський, І. В. Заблюдська, О. О. Решетняк. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 400 с.
3. Управління потенціалом підприємства : навч. посіб. / Должанський І. З., Загорна Т. О., Удалих О. О., Герасименко І. М., Ращупкіна В. М. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 362 с.

Котюк О. В., к. е. н. Хуторської П. О.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ РІВНЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Нині все більша кількість підприємств усвідомлює значну роль інноваційних процесів в успішному їх функціонуванні, завоюванні нових ринків, посиленні конкурентних переваг. Підприємства намагаються через свої можливості оновлювати основні засоби, впроваджуючи сучасні технології у виробництво, виробляти нові види продукції, оновлювати список послуг, постійно підвищуючи їх якість. Державні органи влади України також усвідомлюють безальтернативність інноваційного напрямку розвитку як одного із найголовніших чинників прискорення економічного зростання в Україні. Актуальність цієї проблеми усвідомлюють не тільки керівники окремих підприємств, а й державні службовці різних гілок влади, котрі безпосередньо займаються розробкою інноваційних стратегій як окремих регіонів так і держави в цілому. Проблеми інноваційного розвитку окремих підприємств і економіки в цілому актуальні і для країн з розвинутою економічною системою. Це підтверджується величезною кількістю наукових праць, присвячених вказаним проблемам, а також наявністю в цих країнах спеціалізованих науково-практичних журналів.

Проблемами впливу інноваційних структур (технопарків) на розвиток економіки, формування інноваційно-інвестиційної політики регіонів, активізацію інноваційної діяльності в окремих галузях і підприємствах присвячені роботи багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Вони займаються розробкою наукових основ аналізу інноваційної діяльності і оцінки її ефективності. У деяких наукових працях зустрічаються різні підходи до управління інноваційним розвитком суб'єктів господарювання. Економістами пропонуються різні моделі, що характеризують поведінку інноваційних фірм на різних ринках.

Окрема увага в дослідженнях приділяється проблемам вивчення інноваційної діяльності з точки зору різних економічних теорій: класичної, неокласичної, еволюційної.

Необхідно відмітити, що в дослідженнях інноваційної діяльності недостатня увага приділяється оцінці інноваційного розвитку окремих підприємств або їх групи, які займаються одним видом економічної діяльності, а саме як діяльність підприємства, пов'язана із створенням або впровадженням чого-небудь нового вплинула на його положення на ринку. За даними офіційної статистичної інформації можна лише з'ясувати – скільки було витрачено грошових коштів на інноваційну діяльність, скільки було вироблено і реалізовано інноваційної продукції та ін. Однак цей перелік показників не дає можливості зробити ґрунтовні висновки щодо місця підприємства на ринку продукції, що ним випускається, або окремого виду економічної діяльності в контексті інноваційного розвитку.

Досі залишається не розробленим механізм оцінки інноваційного розвитку підприємств, використання якого могло б дати чітку картину про інноваційну діяльність підприємств в регіональному розрізі або по конкретному виду економічної діяльності. Результати такої оцінки потрібні, передусім підприємствам для розробки адекватних стратегій свого розвитку, а також органам регіонального управління для розробки політики у сфері інноваційної діяльності.

Інноваційний розвиток підприємств найкоректніше розглядати з точки зору еволюційної теорії. Згідно цієї теорії розуміється як деяка «жива» система. Підприємства в процесі взаємодії на ринку виробляють деякий «генофонд» (досвід і навички поведінки), який допомагає «виживати» їм на ринку і в майбутньому. Основним чинником виживання підприємств на ринку на думку засновника еволюційної економічної теорії Й. Шумпетера є інноваційна активність підприємців [1].

Цікавим з позицій еволюційної теорії є те, що економічні суб'єкти змінюються в часі, у відмінності від базових неокласичних концепцій, що стверджують, що суб'єкти залишаються незмінними у рамках описуваних процесів. Так, наприклад,

при збільшенні об'ємів продажів неокласичне підприємство не змінюється якісно, а змінює тільки свої кількісні характеристики. Згідно еволюційної теорії процес збільшення обсягу виробництва супроводжується і здійснюється завдяки накопиченню виробничого і комерційного досвіду.

Таким чином, при дослідженні інноваційного розвитку підприємств необхідно враховувати підходи різних економічних теорій. На наш погляд, еволюційний підхід цікавий тим, що він намагається пояснити якісну природу інноваційного розвитку підприємств.

Список використаних джерел:

1. Schumpeter J. A. *Théorie de l'Evolution Economique, Recherches sur le Profit, le Crédit, l'Intérêt et le Cycle de la Conjoncture.* – Librairie Dalloz. – Paris, 1935.
2. Гринько Т. В. Подходы к потребности предприятия во внедрении инноваций / Т. В. Гринько, А. П. Крупский // *Economics, management, law: innovation strategy: Collection of scientific articles (2016, Zhengzhou, China).* – Zhengzhou : Henan Science and Technology Press. – P. 109–115.
3. Гринько Т. В. Формування інноваційної інфраструктури України як основа активізації інноваційної діяльності підприємств / Т. В. Гринько // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка».* – Львів : Вид-во Національного університету «Львівська політехніка», 2008. – № 628. – С. 438–442.

К. е. н. Кошевий М. М.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОЦІНКИ ТЕХНІЧНОГО РІВНЯ НАУКОЄМНОЇ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сучасні економічні умови вимагають поглиблення інноваційного розвитку на всіх рівнях вітчизняної економіки, що супроводжується пошуком методичного забезпечення здійснення цих процесів. Це також стосується і наукоємної продукції вітчизняних підприємств, а саме визначення її технічного рівня.

В першу чергу необхідно відзначити, що наукоємна продукція – це продукція (послуги), що характеризується значними абсолютними та відносними витратами

на їх дослідження та розробку та характеризується певною мірою наукового забезпечення та використання наукових розробок у виробничих процесах суб'єктів господарювання [1].

Оскільки створення наукоємної продукції базується на застосуванні прогресивних технологій, виникає необхідність належного визначення її технічного рівня. Варто відзначити, що технічний рівень продукції – це відносна характеристика, яка передбачає співставлення показників, що засвідчують технічну досконалість даної продукції в порівнянні зі значеннями еталонної [2].

Крім того, технічний рівень наукоємної продукції можна розглядати як характеристику попиту, термінів її розробки та оновлення. Тобто під технічним рівнем наукоємної продукції необхідно розуміти комплексний показник, що поєднує оцінку визначеної сукупності певних кількісних та якісних параметрів цієї продукції. Відповідно процес оцінки технічного рівня наукоємної продукції підприємства представляє собою певну послідовність операцій щодо оцінювання технічної досконалості даної продукції шляхом порівняння з еталонною (базовою) продукцією (рис. 1).

Принципальний підхід до оцінки технічного рівня наукоємної продукції підприємства базується на співставленні кількісних та якісних параметрів цієї продукції з показниками продукції світових аналогів та визначенні відповідного комплексного показника її технічного рівня, а відтак формування думки про її відповідність.

Визначення комплексного показника технічного рівня наукоємної продукції доцільно здійснити в такий спосіб:

$$P_T^{\text{мн}} = \sum_{i=1}^n P_i \cdot K_i, \quad (1)$$

де P_i – відносний одиничний показник певного i -го параметру наукоємної продукції, який кількісно та якісно характеризує її властивості або стан;

K_i – коефіцієнт вагомості певного i -го параметру наукоємної продукції;

n – кількість параметрів наукоємної продукції, які кількісно та якісно характеризують її властивості або стан.

Рис. 1. Процес оцінки технічного рівня наукоємної продукції підприємства

Необхідно відзначити, що розрахунок коефіцієнта вагомості K_i визначається на основі експертних оцінок, але при цьому необхідно враховувати значимість кожного i -го параметру на величину корисного ефекту від наукоємної продукції підприємства.

Такий підхід до визначення та оцінки технічного рівня наукоємної продукції підприємства може бути покладений в основу формування єдиного реєстру наукоємної продукції (послуг), їх відповідної реєстрації та патентування.

Список використаних джерел:

1. Мельникова М. В. Про формування теоретично обґрунтованого визначення поняття наукоємних виробництв / М. В. Мельникова, М. М. Кошевий // Сучасна економічна теорія та пошук ефективних механізмів господарювання : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Сімферополь, 16–17 березня 2012 р.). – Саки : ПП «Підприємство Фенікс», 2012. – С. 98–100.
2. Іващенко О. В. Показники техніко-економічної ефективності машин / О. В. Іващенко // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2012. – № 3 (61). – С. 235–237.

Крат С. В., к. держ. упр. Величко Л. А.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Для ефективної економічно-господарчої діяльності підприємствам потрібні інвестування коштів, які можуть бути різними по своїй природі.

Теоретичні та методологічні основи результативності діяльності підприємства досліджували такі західні та вітчизняні вчені як О. Бланк, В. П. Савчук, С. І. Прилипко, Є. Г. Величко, А. Г. Завгородня, Г. Л. Вознюк та інші.

Інвестиції підвищують конкурентоспроможність підприємства та є впливовим фактором успішної діяльності. Для того, щоб мати інвестиційні ресурси підприємство повинно бути цікавим для інвестора та відповідати ряду характеристик. По-перше, максимально збільшити інвестиційну привабливість. Для створення умов інвестування об'єкту, потрібна реалізація тих заходів, які впливають на покращення фінансового стану підприємства.

О. І. Бланк під результативністю діяльності підприємства бачить інтегральну характеристику деяких підприємств, об'єктів, ефективність використання активів та їх ліквідності, стан платоспроможності та фінансової стійкості [2]. Таку думку мають С. Лоза, В.Л. Іванов.

Вірна політика управління інвестиційною діяльністю має стати таким чинником, що допоможе підвищити економічні, соціальні, інноваційні показники діяльності підприємства, мінімізувати негативний вплив на підприємство.

На нашу думку, на результативність діяльності підприємства впливає чотири чинники [4]:

- менеджмент;
- форма власності;
- загальні економічні показники;
- потенціал акцій.

Оцінка результативності здійснюється у два етапи:

1 етап: розрахунок інтегрального показника на підставі бухгалтерської звітності. Щоб розрахувати показник привабливості підприємства використовують метод розрахунку інтегрального показника. Така оцінка допомагає комплексно поєднати багато різних показників. Це робить більш простішою процедуру оцінки інвестиційної пропозиції;

2 етап: зміна інтегрального показника з врахуванням впливу результатів фінансово-господарської діяльності.

Аналіз наведених методик проводиться з використанням фінансової звітності. Більш за все інвесторів цікавлять рівень задоволення фінансових, організаційних та інших своїх вимог при прийнятті рішення щодо вливання коштів, інвестору необхідно проаналізувати різні фактори, що впливають на діяльність підприємства [1].

На даному етапі оцінки на інвестиційну привабливість діють чинники:

- 1) інвестиційна привабливість на підсистемах національної економіки;
- 2) зовнішні ризики;
- 3) внутрішні ризики.

Якщо для інвестора вагомими є мінімальні суми вкладень та максимум доходу, то для підприємства потрібна реконструкція та модернізація підприємства. Тому інвесторам доцільно інвестувати у короткострокові та середньострокові інвестиції, тоді як підприємствам потрібні довгострокові проекти, постійні капітальні вливання у виробництво. Для інвестора найбільш ваговою є економічна доцільність, тоді як для підприємств мають значення й соціальні зміни на підприємстві: підвищення рівня фонду оплати праці та матеріальне заохочення працівників, соціальний пакет та інше.

На нашу думку, оцінка результативних показників діяльності підприємства є першим, що потрібно зробити інвестору перед прийняттям рішення про інвестицію. Для оцінки об'єкту та його привабливості підприємство повинно надати свою фінансову звітність. Підприємство зацікавлене у покращенні фінансових

показників, підвищенні конкурентоспроможності своїх товарів, захопленні нових ринків.

Список використаних джерел:

1. Басюк Т. Методичні підходи до оцінювання інвестиційної привабливості підприємств / Т. Басюк // Зб. наук. праць ЧДГУ. – 2009. – Том 2. – С. 98–103.
2. Бланк И. А. Основы инвестиционного менеджмента / И. А. Бланк. – К. : Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. – Т. 1. – 536 с.
3. Інвестиційний менеджмент: теорія і практика / Мурашко М. І., Бутко М. П., Акименко О. Ю. та ін. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2009. – 451 с.

Матвійчук Ю. В., к. держ. упр. Величко Л. А.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ

На сьогодні підприємства велике значення приділяють оцінці перспективної вигідності здійснення інноваційних заходів. Так, інновації розглядають як ефективні в тому разі, коли на підприємстві успішно реалізовано інноваційний проект, підвищено інноваційний потенціал підприємства [1, с. 195].

Аналізуючи досліджувані праці щодо методів оцінки інновацій, можна стверджувати, що в їх основі лежать методи, які об'єднують в п'ять груп:

Прості – за основу взято такі показники: рівень рентабельності проекту; коефіцієнт ефективності капіталовкладень. Як відмічає Є. Г. Непонящій, дані способи оцінки інвестицій були відомі ще до того, як спосіб дисконтування грошових потоків застосовувався для оцінки інвестицій. Ці методи тривалий час були в арсеналі аналітиків і розробників інвестиційних проектів [2, с. 96].

Відомі методи оцінки результативності інновацій є на сьогоднішній день найбільш вживаними. До таких показників відносять: індекс дохідності; індекс рентабельності; приведений дохід; період окупності; точка беззбитковості проекту [4, с. 15].

Наступна група базується не на грошовому потоці, а в залежності від отриманого прибутку. Розраховуються показники: сума приведених інвестицій; строк окупності; коефіцієнт ефективності інновацій.

Також застосовують методи, які безпосередньо зв'язані з кількісними показниками, які показують ефективність використання кожного з ресурсів виробництва (приріст доданої вартості; підвищення прибутку; відносна сукупність витрачених коштів на виробництво; зменшення відсотка собівартості продукції. Заслуговують уваги показники, які описують динаміку цін на вироблену продукцію; об'єми виробничої діяльності; відображають економічний результат діяльності на підприємстві [2, с. 108].

Аналіз вищезазначених показників свідчить, що всі розглянуті методи містять недоліки і не дають об'єктивну оцінку перспективної вигідності вкладень:

- показники не беруть до уваги часовий фактор;
- наступні – враховують амортизацію при визначенні грошового потоку. Це завищує реальну ефективність проектів;
- кожна з останніх показників віддзеркалює результативність діяльності підприємства, ефективність діяльності підприємства розраховується однобоко; зміни в показниках економічного стану організації не беруть до уваги в ході реалізації інноваційних проектів; не враховуються рекомендації щодо фактору можливої зміни умов при реалізації інноваційного проекту та їх обліку в подальшому.

У сукупності перелічені недоліки вказують на необхідність внесення корективів до оцінки результативності інновацій в процесі оцінки потенціалу підприємства:

- корегування показників ефективності інновацій, зміна методики їх розрахунку;
- облік змін фінансових показників до і після реалізації інноваційного проекту;
- виділення напрямків реалізації теорії нечіткої логіки для можливості врахування змін при здійсненні інновацій.

В цілому, дослідивши існуючі методи оцінки ефективності запровадження інновацій, ми прийшли до висновку, що дані методики оцінювання потребують значного удосконалення, яке повинно здійснюватись, враховуючи виявлені недоліки.

Список використаних джерел:

1. Ілляшенко С. М. Інноваційний менеджмент : підруч. / С. М. Ілляшенко. – Суми : ВТД – Університетська книга, 2014. – 334 с.
2. Голов Р. С. Инвестиционное проектирование : учеб. / Р. С. Голов, К. В. Балдин. – М. : Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2010. – 368 с.
3. Гринько Т. В. Формирование механизма инновационного развития предприятия / Т. В. Гринько // Інвестиції: практика та досвід – 2011. – №7. – Квітень. – С. 18–22.
4. Бень Т. К. Визначення економічної ефективності інвестицій / Т. К. Бень // Економіка України. – 2012. – №4. – С. 12–19.

Мегіль Т. К.

Ізмаїльський державний гуманітарний університет (Україна)

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ОПОДАТКУВАННЯ НА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день в Україні має місце недостатнє використання інвестиційного потенціалу. В той час як потреба в інвестиціях для структурної перебудови української економіки зростає. На шляху до залучення інвестицій, як вітчизняних, так і зарубіжних, наша держава зазнає низки проблем: недосконалість механізму ринкової економіки, нестабільність політичної ситуації, стрімкі темпи інфляційні процеси, відсутність системи страхування інвестицій і, звичайно, податкове навантаження на підприємницькі суб'єкти. Тому, створення оптимальної податкової системи дозволить підвищити привабливість українських проєктів для інвестування коштів.

Починаючи наше дослідження, зазначимо, що податки існували з найдавніших часів для поповнення казни правителів і держав. Основною функцією податків є регулювання економіки. З розвитком суспільства система податків

постійно вдосконалюється, тобто йде процес зміни структури і ставок податків, зростає їхня роль в доходах держави. За допомогою податків та за умови ведення ефективної податкової політики активізується інвестиційна діяльність, що сприяє зростанню обсягів інвестицій, підвищенню їх ефективності та позитивного впливу на темпи економічного зростання.

Акцентуємо увагу, що саме інвестиції в ринкових умовах є вирішальним чинником розвитку виробничої, комерційної та інвестиційної діяльності підприємств. Отже, сукупність соціальних, економічних, організаційних, правових, політичних та соціокультурних факторів визначають привабливість і доцільність вкладання коштів у господарську систему і, як наслідок, формують інвестиційний клімат держави [1, с. 23].

Про поточний стан інвестиційного клімату в Україні найкраще розкажуть статистичні дані. Отже, маємо негативну динаміку змін індексу інвестиційної привабливості: починаючи з другого півріччя 2015 року, даний показник знизився з 3,15 до 2,19 і така тенденція до спаду спостерігається і в 2016 році.

За даними проведення незалежного опитування щодо змін в інвестиційному полі за останні п'ять років в Україні маємо: 17 % опитаних назвали негативним тиск на бізнес з боку влади, 13 % поскаржилися на фіскальну політику та оподаткування, 16 % відмітили непередбачуваність регуляторної політики, інші – загальну нестабільність та незрозумілий вектор зовнішньої політики українського уряду.

Коментуючи позитивні зміни в інвестиційному кліматі за останні роки, практично три чверті опитаних (73 %) стверджують відсутність таких зрушень; 10 % інвесторів зазначили позитивною зміною проведення ЄВРО-2012 (будівництво інфраструктурних об'єктів, інформування міжнародної спільноти про Україну, успішне прийняття туристів); 7 % вважають спрощення митних процедур; 6 % відмічають позитивні зміни в галузях: нафтогазовидобувній сфері (3 %) та ІТ бізнесі (3 %) [2].

Як бачимо, діюча система оподаткування справляє негативний вплив на формування інвестиційного клімату в українській державі. Для глибокого

розуміння сутності проблеми, вважаємо необхідним уточнити зміст поняття «податкова система». Загальноприйнятим є визначення, згідно з яким податкова система визначає суб'єктів податкових відносин, сукупність податків, зборів (обов'язкових платежів) та порядок проведення операцій з оподаткування відповідно до діючого законодавства.

Сьогодні в Україні податки та збори становлять 40 % від ВВП, в той час як світова практика вважає прийнятним рівень оподаткування не більше 25–26 % від ВВП країни. Зауважимо, що у розвинених країнах 85–90 % приросту ВВП забезпечується шляхом виробництва та експорту наукомістких високотехнологічних товарів, натомість частка України складає 1–1,5 % [3, с. 84].

Переважає більшість експертів, котрі займаються оцінкою інвестиційного клімату нашої держави, стверджує про його непривабливість, адже податкове навантаження на рівні 70–80 % від отриманого доходу є надто обтяжливим для реального сектору економіки. Інакше кажучи, підприємець має сплатити до бюджету 75–85 копійок з отриманої 1 гривні доходу [2].

Основною причиною надмірного податкового навантаження на суб'єкти підприємництва в Україні є його нерівномірність, що призводить до розвитку тіньової економіки, порушення принципів рівності та справедливості, стримує розвиток інвестиційних процесів. Відтак, створюються передумови для приховування частки доходів або кількості працюючих, щоб зменшити базу оподаткування і отримати можливість працювати рентабельно, а також кошти на подальший розвиток бізнесу.

Акцентуємо увагу, що процедура розрахунку і планування податків на вітчизняних підприємствах є трудомісткою справою, що пояснюється великою кількістю податків, складністю розрахунків тощо. За підрахунками експертів, українським підприємствам треба сплатити 99 податків, що в середньому займає 2085 годин на рік. До того, постійні зміни у податковому законодавстві протягом фінансового року негативно впливають на ефективність планування вітчизняних підприємств [4, с. 67].

Отже, чинна податкова система позбавлена системності та прозорості, бюджетні ресурси використовують неефективно і не за цільовим призначенням, відсутнє податкове стимулювання інвестиційної діяльності. Такі дані дозволяють говорити про неефективність держаної політики у сфері формування інвестиційного середовища держави та стверджувати про необхідність розробки прогресивних заходів з метою стабілізації та контролю становища.

Забезпечення сприятливого інвестиційного клімату є стратегічно важливим завданням, від реалізації якого залежать динаміка соціально-економічного розвитку та можливість модернізації національної економіки. Стратегію розвитку держави слід розуміти як комплексний довгостроковий план дій, спрямований на досягнення поставлених цілей, зокрема пріоритетів та напрямків сталого економічного і соціального розвитку. Саме інвестиційна привабливість країни відіграє важливу роль у підвищенні її конкурентоспроможності та ефективності використання ресурсного потенціалу.

Стосовно регуляції впливу оподаткування на інвестиційний клімат України, доцільними вважаємо наступні зміни:

- стабільність податкової системи протягом фінансового року, її простота і доступність;
- відповідальність за порушення податкового законодавства;
- скорочення кількості податків і спрощення процедури податкової звітності та обліку на підприємствах;
- реформування амортизаційної політики; підвищення ролі майнового і земельного оподаткування, ресурсних платежів;
- надання податкових кредитів та пільг для вітчизняних товаровиробників, зокрема для аграріїв, інноваційних проектів;
- реформування системи розподілу доходів.

Реалізація вищезазначених заходів дозволить забезпечити сприятливий інвестиційний клімат, котрий стане фундаментом для будівництва плідних взаємовідносин між вітчизняними підприємствами, інвесторами та українським урядом.

Список використаних джерел:

1. Коваленко С. О. Інвестиційний клімат в Україні та напрями його покращення / С. О. Коваленко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – № 38. – С. 20–35.
2. Оцінка інвестиційної привабливості України Європейської Бізнес Асоціації за 2015 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.eba.com.ua/static/indices/iai/index26_results_ukr.pdf
3. Третяк Н. М. Фактори формування інвестиційного клімату в Україні / Н. М. Третяк // Фінансовий простір. – 2015. – № 3 (11). – С. 112–158.
4. Величко В. А. Тенденції в нагромадженні капіталу і зростання інвестиційної активності в Україні / В. А. Величко, А. А. Величко // Економіка України. – 2014. – № 1. – С. 75–98.

Остапенкова Д. Є., Рябик Г. Є.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА
ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ**

Головним чинником стійкого розвитку економіки є формування та активізація нового механізму управління нововведеннями на всіх рівнях народного господарства. Відомо, що від інновацій та інвестицій залежить зростання виробничого потенціалу країни, поліпшення якості життя її населення. В даний час в Україні загальна ситуація у сфері інвестицій залишається дуже складною, а інвестиційний клімат несприятливим. В останні роки різко зменшився загальний обсяг капітальних вкладень: в 2016 р. порівняно з попереднім роком на 40 %, в 2014 р. – на 12 %, в 2015 р. на 26 %. У 2016 р. відбулося скорочення інвестицій з усіх джерел фінансування ще на 13 %, у тому числі державних інвестицій за рахунок державного бюджету – на третину, що пов'язано з їх низькою ефективністю, завданнями скорочення державних видатків та фінансової стабілізації. Державні інвестиційні програми останніх років не виконані [3, с. 96].

Крім того, в Україні в даний час не існує законодавчо та методично оформленого ефективного механізму управління інноваційно-інвестиційною діяльністю в економіці країни.

Тема стратегічного управління інноваційно-інвестиційною діяльністю останнім часом все більше привертає увагу вітчизняних і зарубіжних вчених. Серед

них Л. Абалкін, В. Аньшин, Л. Бадалов, С. Глазьев, Ю. Данилов, Р. Кіперман, В. Ковальов, В. Леонтьєв, Б. Мільнер, В. Попов, Ф. Русинів, А. Фоломьєв, Ю. Яковець та ін.

Сучасний етап структурної перебудови економіки висуває на перший план необхідність теоретичного осмислення проблем інвестиційної тематики і пошуку шляхів виходу з інвестиційної кризи [3, с. 95].

Вирішення надзвичайно важливого завдання розвитку і підвищення ефективності інвестиційної діяльності зумовлено сукупністю причин, основними з яких представляються наступні:

1. Гостра необхідність здійснення економічного зростання в Україні, першочергова потреба у стабілізації національної економіки та підвищення ефективності її функціонування в перспективі. У сучасних умовах вирішення завдання підйому економіки без великомасштабного інвестування практично неможливо.

2. Потреба суспільства в поліпшенні якості життя населення України. Низькі реальні наявні доходи населення, значна кількість бідних і безробітних, зростання хвороб, більшою мірою пов'язаних із соціальними факторами, негативна тенденція показників народжуваності, смертності, тривалості життя населення.

3. Багатостороння перебудова економіки, обумовлена руйнуванням єдиного народногосподарського комплексу країни, розпад старих та встановлення нових господарських зв'язків; значне звуження внутрішнього і зовнішнього ринків, істотна зміна попиту і пропозиції на вітчизняні товари і послуги; встановлення принципово нових співвідношень форм власності на засоби виробництва, з переважанням недержавної приналежності господарюючих суб'єктів; демілітаризація економіки і конверсія; нове просторово-територіальне розміщення продуктивних сил, викликане зміною геополітичного становища країни.

4. Потреба в якісній зміні технологічної будови використовуваних виробничих потужностей, значна частина компонентів яких фізично і морально застаріла і потребує корінного і повного оновлення.

5. Вкрай низька результативність управління інвестиційною діяльністю на всіх рівнях (державному, регіональному рівні – в суб'єктах країни, місцевому –

в муніципальних утвореннях, локальному – на підприємствах різної належності), що є важливою і складною науково-практичною задачею [1, с. 67].

Реалізація інноваційно-інвестиційних процесів можлива лише при спеціальному управлінні ними з допомогою сукупності особливих форм і методів, що враховують специфіку творчої, інтелектуальної праці.

Інноваційний процес підпорядковується певним тенденціям. До них можна віднести оптимізацію співвідношення великих і малих інноваційних господарських форм; постійне ускладнення системи інноваційних процесів і періодичне спрощення через структурні та організаційно-функціональні зміни великих корпорацій, зростаюча взаємопов'язаність окремих інноваційних процесів та ін.

Тенденції сучасних інноваційних процесів зумовлюють посилення технологічної взаємозалежності економік, галузевих і міжгалузевих господарських систем.

В умовах сучасного ринку організація, управління, мотивація і контроль розвитку ускладнюються інноваційно-інвестиційними процесами повинні здійснюватися спеціальним особливим управлінням, що гарантує переклад економічних систем на інноваційний тип розвитку.

Потрібна реалістична державна програма інвестицій, акумулювання амортизаційного фонду на відродження інвестиційних банків, що фінансують і довгостроково кредитують інвестиційний процес, використання у якості кредитних ресурсів коштів страхових і пенсійних фондів.

Є багато напрямків формування, нагромадження та використання інвестиційних ресурсів. Основне завдання інвестиційних менеджерів знайти і реалізувати на практиці їх оптимальну комбінацію, що забезпечує найбільшу ефективність від інвестиційної діяльності [2, с. 45].

Надзвичайну важливість набуває теоретичне і практичне вирішення проблем переходу на інноваційний тип розвитку на регіональному рівні. Дослідження проблем дозволило запропонувати низку конкретних рекомендацій щодо активізації інноваційної діяльності:

- розробка і реалізація регіональної інноваційної політики і стратегії, забезпечують консолідацію інноваційних потенціалів, сил, матеріальних і фінансових ресурсів усіх структур, суб'єктів в даному регіоні;
- формування в країні і регіонах ринків науково-технічної продукції і відповідної інфраструктури цього ринку;
- адаптація підприємств до вимог і умов функціонування в рамках інноваційного типу розвитку;
- удосконалення організаційної структури місцевих органів, виділення спеціальних підрозділів по організації і координації інноваційної діяльності в регіоні;
- створення в регіонах широкої мережі інфраструктурних підприємств [3, с. 94].

При формуванні регіональної інноваційної політики і стратегії найбільш доцільним є блочно-модульний принцип, що дозволяє враховувати специфіку даного господарського суб'єкта.

Керуючись цим принципом, в якості окремих блоків і модулів пропонується використовувати різноманітні типові організаційні структури інноваційного профілю, в тому числі: державні наукові центри; регіональні наукові центри; науково-технологічні парки; регіональні та міжрегіональні інноваційні та інвестиційні фонди і банки; інкубатори інноваційного бізнесу; венчурні, інжинірингові, аудиторські та інші фірми. Конкретний набір подібних структур та їх взаємодія підлягають уточненню на користь значного підвищення інноваційної активності в даному регіоні.

Результати проведеного аналізу є основою оцінки оптимальності формування інвестиційних ресурсів на підприємстві у сформованих обсягах і формах.

Список використаних джерел:

1. Кулішов В. В. Економіка підприємства: теорія і практика : навч. посіб. / В. В. Кулішов. – К. : Ніка-Центр, 2002. – 216 с.
2. Тарасюк Г. М. Управління проектами : навч. посіб. для студ. ВНЗ / Г. М. Тарасюк. – 2-ге вид. – К. : Каравела, 2006. – 320 с.
3. Швець І. Б. Оптимізація інвестиційних ресурсів на підприємствах малого бізнесу / І. Б. Швець, А. С. Скрильчик // Бізнес Інформ. – 2014. – № 3. – С. 94–99.

Пахота Н. В.

*Київська державна академія водного транспорту
імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного (Україна)*

ІННОВАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК ЕЛЕМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПІДПРИЄМСТВА

Сьогодні, коли економіка стрімко розвивається та змінюється, де здатність до створення, розвитку і реалізації новацій є важливим чинником ефективного розвитку, постає проблема у формуванні інноваційної культури. Глобалізація економічних процесів змушує підприємства запуснути та розвивати свою інноваційну діяльність, що в свою чергу забезпечить його конкурентоспроможність [2].

Культура інновацій є відносно нове поняття. Тому питанням формування сутності інноваційної культури присвятило чимало науковців та теоретиків, які по-різному трактують це поняття. Це пов'язано з тим, що інноваційна культура забезпечує довготривале функціонування та ефективну роботу корпорації на ринку. В свою чергу основним фактором, що забезпечує це функціонування є людський потенціал, а для цього необхідно створити в робочому колективі сприятливий мікроклімат тобто запровадити інноваційну культуру.

В літературі існує багато різновидів поняття «культура»: організаційна, корпоративна, інноваційна. Але варто відзначити, що інноваційна культура входить до складу організаційної культури.

Відповідно до Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 05 грудня 2012 року № 3715-VI інноваційна культура характеризується: «Як складова інноваційного потенціалу, що характеризує рівень освітньої, загальнокультурної та соціально-психологічної підготовки особистості і суспільства в цілому до сприйняття і творчого втілення в життя ідеї розвитку економіки країни на інноваційних засадах» [3].

Можна стверджувати, що інноваційна культура – це результат соціально-економічної взаємодії суб'єктів інноваційної діяльності, тобто вона відображає

рівень розвитку інноваційних процесів за участю персоналу. Культура інновацій не опосередковано впливає на стиль поведінки керівника та робітників на кожному з етапів інноваційного процесу. Тобто даний вид культури виникає на основі прагнень людства до матеріального та духовного оновлення, що супроводжує змінами життєдіяльності людей. За допомогою інноваційної культури можна створити механізм ефективного управління. Тобто вона стає головним фактором ділового успіху. Даного роду фактори необхідно контролювати, до них можна віднести: економічні та політичні процеси, глобалізація, внутрішній стан організації, загальний розвиток та багато інших.

Інноваційна культура – це різновид організаційної культури, який сформулювався за рахунок прагнення людини до кращих та якісних змін у їхньому житті, що є важливим соціальним аспектом суспільного розвитку [1].

Тобто – це функціональна підсистема, яка присутня як в інноваційному потенціалі, так і в інноваційному процесі. Інноваційна культура є результатом соціально-економічної взаємодії суб'єктів інноваційної діяльності, вона охоплює відносини, які складаються на всьому ланцюжку життєвого циклу зародження, формування і комерціалізації інновацій. Дана культура відображає не тільки рівень розвитку інноваційних процесів, але й частку участі в даних процесах людей та відображає їхнє задоволення від цього. Сьогодні особистість формується в умовах пристосовування своїх внутрішніх цінностей до умов інноваційного середовища. Головним етапом цих процесів виступає «культуросприйнятність» як свого роду стратегія особистості, що відображається в реалізації у всіх сферах діяльності. І втілюється в інноваційній культурі, яка характеризується як посередник між оточуючим середовищем, яке формується на інноваційних засадах, та внутрішньою готовністю особистості до існування у цих умовах. Тобто культура інновацій породжує формування у суспільстві готовність до нових пропозицій, проектів або ідей, а також сприяє щодо реалізації інноваційної діяльності у вигляді нового чи удосконаленого продукту або технологічного процесу у всіх сферах нашого життя [5].

У висновку можна констатувати, що сьогодні для розвитку економіки є досить важливо підтримка людського ресурсу через розвиток інноваційного потенціалу підприємства або організації. Необхідно звернути увагу, що головною умовою ефективної реалізації є чинники, які впливають на формування сприятливого середовища (як внутрішнього так і зовнішнього). Не менш важливо, що інноваційна культура сприяє забезпеченню до готовності, сприйняття та використання у практичній діяльності інновацій у різних сферах життя.

Інноваційна культура поєднує інтелектуальний потенціал та творчий (новаторський) менеджмент. Якщо розглядати з позиції інноватики, то культуру інновацій можна описати як взаємопов'язану сукупність трьох елементів: перший елемент – це спосіб функціонування життєдіяльності її функціональних ланок; другий елемент – це результат діяльності; а третій – це постійне джерело організаційних змін [4].

В свою чергу вона характеризується системністю та багатовимірністю. Тобто інноваційна культура – це відображення цілісної орієнтації особистості на інноваційну діяльність у сукупності певних ідей, поведінки, мотивах, специфіка (діалекти відповідно до регіону) мови, рівень знань та навичок, дотримання правил поведінки працівника.

Список використаних джерел:

1. Балабанова Л. В. Організація праці менеджера : підруч. / Л. В. Балабанова, О. В. Сардак. – 2-е вид., перер. та доп. – К. : ВД «Професіонал», 2007. – 416 с.
2. Вікарчук О. І. Інноваційна культура як ефективний метод управління [Електронний ресурс] / О. І. Вікарчук // Бизнес Информ. – 2013. – № 1. – Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/15272>
3. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 05 грудня 2012 року № 3715-VI.
4. Захарчин Г. М. Інноваційна культура як пріоритетний напрямок інноваційного розвитку вітчизняних підприємств [Електронний ресурс] / Г. М. Захарчин, Л. С. Любомудрова // Инвестиционные приоритеты эпохи глобализации: влияние на национальную экономику и отдельный бизнес : мат-ли Міжнарод. наук.-практ. конф. – Режим доступу : http://www.confcontact.com/2009_03_05/5_zaharchin.php
5. Сидоренко Н. В. Інноваційна культура як вищий прояв загальнокультурних професійних та особистісних якостей учителя / Н. В. Сидоренко // Інноваційна культура як вищий прояв загальнокультурних професійних та особистісних якостей учителя. – 2014. – № 3 (37). – С. 337–346.

Полохач Т. С., Курінна І. Г.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК УМОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Розвиток інновацій як комплекс локалізованих у часі й просторі конкретних заходів, орієнтованих на досягнення якісно і кількісно оцінених показників, визначено однією зі складових в рамках реалізації Стратегії розвитку «Україна – 2020». Але визначення важливості цього аспекту розвитку економіки країни далеко не завжди знаходить продовження у послідовному проведенні роботи у цьому напрямку.

За оцінками фахівців стан інноваційної діяльності в Україні не можливо оцінити задовільним. При наявності потужного наукового потенціалу та багаторічний досвід виготовлення технологічно складної продукції, країна з кожним роком втрачає свої позиції на ринках високотехнологічних товарів. «Ідею економіки, заснованої на знаннях, рушійною силою якої є інновації, значною мірою було дискредитовано в українському суспільстві через неефективні й непослідовні дії та анонсування заходів, які так і не було втілено в життя» [1].

Вважаючи на наявність в Україні цілого ряду програм щодо розвитку науки та інновацій, підвищення ефективності інноваційної діяльності, і на періодичне освітлення проблем інноваційної та науково-технічної діяльності на парламентському рівні, прийняті рекомендації здебільшого не реалізуються, фінансові, кредитні, податкові, митні та інші важелі забезпечення розвитку інноваційної діяльності не працюють. Це і є основною причиною гальмування процесу упровадження результатів досліджень з наукових установ та вищих навчальних закладів до промисловості. В Україні практично немає поширених як у розвинутих країнах механізмів підтримки трансферу результатів досліджень.

Як результат, Україна у 2016 р. стала 56-та зі 128 країн за інноваційним індексом (Global Innovation Index, GII) – дослідження інноваційного клімату країн, яке проводить з 2007 року школа бізнесу INSEAD, і Світовий організації

інтелектуальної власності та Корнельського університету. «Глобальний інноваційний індекс складається з двох підгруп, які охоплюють такі елементи дослідження: інститути (місце України в рейтингу 2016 р. за складовою – 101), людський капітал і дослідження (40), інфраструктура (99), ринковий досвід (75), бізнесовий досвід (73), отриманні знання та технології (33), результати творчої діяльності (58)» [2].

Першою фігурою інновацій є людина. Інноваційні інститути і держава створюють умови для ефективної інноваційної діяльності та реалізації її результатів, а ринок забезпечує суспільний відбір і комерціалізацію інновацій, як умову соціального та економічного розвитку. В той же час, при наявності науково-творчого людського ресурсу, вагомих розробок у галузі нових знань та технологій, про що свідчать відповідні рейтинги, натепер в нашій країні практично відсутні можливості їх повноцінного використання (інфраструктура, досвід, державне забезпечення).

В число проблем, що впливають на взаємодію науки з виробництвом та є причиною недостатнього інноваційного рейтингу слід включити проблеми у науковій сфері пов'язані із: проблемами впровадження результатів наукових досліджень на національному та глобальному рівнях; неефективністю інфраструктури підтримки інновацій, трансферу і комерціалізації технологій; недостатнім фінансуванням прикладних досліджень, їх координації та впровадження; відсутністю у дослідників необхідних компетенції для успішного просування інноваційних розробок на внутрішній і міжнародний ринки.

Інноваційний розвиток повинен бути системним і охоплювати всі сфери, в тому числі й систему управління територіальним розвитком, основним елементом якої є інноваційні програми, а також управління інноваційним розвитком окремих організацій.

Для запуску механізмів впровадження інновацій потрібна певна концентрація інтелектуальних, матеріальних і фінансових ресурсів, їх часова і просторова комбінація. А для отримання високої ефективності інноваційної діяльності потрібен спеціальний організаційно-економічний механізм, що представляє собою сукупність теоретичних та положень нормативно-правового забезпечення, набір

методів дослідження, моделей показників та критеріїв для розробки, оцінки і реалізації плану організаційних заходів з покращення стану інноваційної діяльності та підвищення її ефективності. «Якість самого організаційно-економічного механізму та його дії в кінцевому рахунку визначає стан та рівень ефективності інноваційної діяльності організації, успішність її інноваційного розвитку» [1].

Забезпечення інноваційного розвитку України можливе шляхом єднання взаємодії науки та виробництва, вирішення проблем, які існують у науковій, виробничій, освітній, фінансовій сферах та сфері державного регулювання наукової та інноваційної діяльності, розвитку інноваційного підприємництва.

Список використаних джерел:

1. Левковець О. М. Інноваційна безпека України: проблеми забезпечення в глобалізованому світі [Електронний ресурс] / О. М. Левковець. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/31_PRNT_2010/Economics/73679.doc.htm
2. Позиція України в рейтингу країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності у 2015–2016 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://edclub.com.ua/analityka/rozyciua-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-0>
3. Україна у глобальних рейтингах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/cdn/graphics/rating>
4. Гринько Т. В. Роль інноваційного потенціалу підприємств у забезпеченні їхньої інноваційної активності / Т. В. Гринько // Управління розвитком підприємства в інтеграційних умовах : колект. моногр. ; за заг. ред. Т.В. Гринько. – Дніпропетровськ : Біла К. О., 2014. – С. 199–217.

Прилипко Д. І.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

На сучасному етапі розвитку економічної системи в Україні важливу роль відіграє активізація інноваційної діяльності підприємств як один із пріоритетних шляхів стабілізації економіки та забезпечення виробництва високотехнологічної та конкурентоспроможної продукції. Однак, успіх реалізації інноваційної політики підприємства значним чином залежить від фінансового забезпечення [2].

Однією з основних причин низького рівня інноваційної активності українських підприємств є неналежне фінансування інновацій та вкрай низький рівень її державного фінансування. Основне джерело фінансового забезпечення інноваційної діяльності – це власні кошти підприємства, які займають більше половини всіх витрат, спрямованих на інноваційну діяльність. Через кризове становище, в якому перебуває нині українська економіка, тенденції до зростання обсягів фінансування за рахунок іноземних інвестицій також не простежується.

Слід зазначити, що більшість українських підприємств відчуває значний дефіцит власних коштів, а залучення інвестицій є проблематичним. Банківські кредити, якщо й надаються, то в основному на проекти з невисоким рівнем ризику, до яких інноваційні не належать [1].

Наразі кількість інноваційних підприємств постійно скорочується. Так, у 2013 році в Україні функціонувало 1715 підприємств, які здійснювали інноваційну діяльність. Це становило 16, 8% від загальної їх кількості. У 2014 році – 1609 підприємств, а у 2015 – 824. Причиною такого явища стало погіршення політичної та фінансової ситуації в Україні на протязі останніх років [5].

На ефективність розвитку інноваційного підприємства впливає велика кількість чинників. А саме: темпи економічного зростання, інвестиційний клімат, законодавча база, інноваційний потенціал підприємства та інші.

Для покращення ситуації щодо фінансування інновацій на підприємствах України великої уваги заслуговує проблема розвитку венчурного капіталу, який чк правило спрямовується на малі і середні підприємства. Необхідно досліджувати закордонний досвід становлення венчурних підприємств, особливості інноваційної політики іноземних держав щодо стимулювання надходження капіталу перш за все в невеликі підприємства, які, на думку багатьох науковців, стають у пріоритеті для венчурного інвестора [3].

В Україні венчурне фінансування ще не набуло широкого розвитку, оскільки уряд не приділяє цьому достатньої уваги, не стимулює венчурних інвесторів вкладати кошти в інноваційні проекти. Діяльність венчурних фондів в Україні зорієнтована здебільшого на торговельні операції [1].

Ефективним способом державної підтримки інноваційної діяльності підприємств в Україні могло б стати надання на вигідних умовах коштів приватним венчурним фірмам, які в свою чергу будуть безпосередньо здійснювати фінансування перспективних невеликих підприємств.

Враховуючи, що фінансування інноваційного розвитку за рахунок коштів державного бюджету нині стримується з об'єктивних причин – у зв'язку з бюджетним дефіцитом, малим підприємствам при фінансуванні інноваційного розвитку потрібно активніше використовувати фінансові ресурси венчурних фондів, розвитку яких має сприяти український уряд. Також до цільового інвестування інноваційної діяльності має активніше долучитися банківський сектор [4].

Успішний розвиток інноваційної діяльності повинен об'єднувати зусилля держави, бізнесу та наукових організацій. Тому основними пріоритетом для вдалого впровадження інноваційної діяльності є: зменшення відриву науки від економічної практики; формування стабільної законодавчої бази; фінансування державою або надання пільг підприємствам, які працюють у науково-технічній галузі, відновлення роботи Державного інноваційного фонду, стимулювання іноземних інвестицій, розроблення системи кредитного забезпечення [3].

Проте економічна ситуація в Україні не дає повною мірою реалізувати ці аспекти, що призводить до гальмування розвитку інноваційних підприємств. Тому потрібно по-новому формувати стратегічні цілі та визначати можливості їх реалізації в умовах динамічних змін. Держава повинна виходити на стратегічний напрям розвитку економіки, а не орієнтуватись на короткострокову вигоду.

Список використаних джерел:

1. Логвиненко Є. І. Визначення характеристик для опису діяльності інноваційно-активних підприємств [Електронний ресурс] / Є. І. Логвиненко, О. М. Кузьменко, М. В. Плетньов // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2011. – № 11(153). – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VSUNU/2011_11_1/Logvinenko.pdf
2. Варналій З. С. Конкурентоспроможність національної економіки: проблеми та пріоритети інноваційного забезпечення : моногр. / З. С. Варналій, О. П. Гармашова. – К. : Знання України, 2013. – 387 с.

3. Зянько В. В. Інноваційна діяльність підприємств та її фінансове забезпечення в умовах трансформаційних змін економіки України : моногр. / В. В. Зянько, І. Ю. Єпіфанова, В. В. Зянько. – Вінниця : ВНТУ, 2015. – 172 с.
4. Череп А. В. Фактори інноваційного розвитку підприємств України / А. В. Череп, З. П. Урусова, А. А. Урусов // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. Сер.: Економічні науки. – 2014. – № 3. – С. 84–89. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnau_ekon_2014_3_12
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Проблеми та напрями формування моделі інноваційного розвитку України на основі іноземного досвіду // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Світове господарство і міжнародні економічні відносини». – Дніпропетровськ : Вид-во ДНУ, 2013. – Т. 21, №10/2. – Вип. 5. – С. 32–38.
7. Гринько Т. В. Проблеми формування організаційно-економічного механізму управління інноваційним розвитком підприємств сфери послуг / Т. В. Гринько // Стан, проблеми та перспективи вдосконалення економіки України : матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 2–3 жовтня 2015 р.). – Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2015. – Ч. 1. – С. 75–78.

Проданець В. О., Курінна І. Г.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ДЛЯ УКРАЇНИ

Глобальний характер економічних процесів сьогодення, який виявляється у формуванні транснаціонального ринку капіталів, сприяє появленню поняття єдиного світового доходу, веде до боротьби за його перерозподіл. Несвоєчасне включення в інтернаціоналізовані технологічні процеси наукоємного виробництва збільшує технологічний відрив від розвинених країн і відхилення від центрального вектора світового розвитку, відповідно до якого, саме наукомістке виробництво перетворюється на визначальний фактор економічного зростання. Трансфер науково-технічних розробок з наукової сфери в виробничу набуває масштабного цілеспрямованого характеру. У розвинених країнах збільшується питома вага високотехнологічних галузей. Володіння об'єктами інтелектуальної власності, інтеграція в світові інформаційні мережі все в більшій мірі визначають комерційну вартість організації. Тенденції розвитку світової економіки переконливо свідчать, що для України найбільш перспективним шляхом розвитку є формування економіки, заснованої на знаннях, тобто економіки інноваційного типу.

За допомогою аналізу економічного розвитку в країнах, що досягли успіху в реалізації інновацій, випуску та експорті наукомісткої продукції, можна виділити такі стратегії інноваційного розвитку.

1. Стратегія «використання». Дана стратегія передбачає використання науково-технічних розробок інших країн в рамках вітчизняної економіки. Дана стратегія здійснювалася Японією в період після Другої світової війни. Японці купували ліцензії на високоефективні технології США, Великобританії, Франції, для освоєння виробництва нової продукції, що мала великий попит в тих країнах, зі створенням власної науково-технічної бази, що забезпечувала надалі весь цикл – від досліджень і розробок до реалізації їх результатів в Японії і на світовому ринку.

2. Стратегія «запозичення». Суть цієї стратегії полягає в тому, що країна, яка розвивається, маючи дешеву робочу силу й використовуючи частину з власного науково-технічного потенціалу, що нею втрачається, освоює випуск продукції, що вироблялася в розвинених країнах, з наступним створенням свого інженерно-технічного супроводу виробництва. Потім для неї стає можливим проводити власні НДДКР, поєднуючи державну і приватну форму власності. Така стратегія існує в Китаї і деяких країнах Південно-Східної Азії.

3. Стратегія «нaroщування». В рамках цієї стратегії планується одночасне «використання власного науково-технічного потенціалу країни, залучення закордонних вчених і конструкторів, зливання фундаментальної і прикладної науки, що забезпечує постійне створення нового продукту, реалізацію сучасних технологій у виробництві і соціальної сфері. Іншими словами, відбувається «нaroщування» інновацій. Такої стоїть стратегії дотримуються в США, Великобританії, Франції» [1].

Для сучасного етапу розвитку вітчизняної економіки актуально обґрунтування стратегії економічного зростання, яка спиралася б на наявний інтелектуальний, виробничий, науково-технічний потенціал. Стратегія «використання» в даний період розвитку країни недоцільна. «По-перше, тому, що придбання ліцензій

вимагає значних фінансових вкладень; по-друге, така стратегія може привести до істотної залежності від високорозвинених країн, що містить загрозу для національної економічної безпеки. Можуть бути прийнятні окремі елементи стратегії «запозичення», які проявляються в організації спільних підприємств для виробництва конкурентоспроможної продукції та її збуту на внутрішньому і зовнішньому ринках, використовуючи економічні ніші, де вже реалізують подібні вироби зарубіжні партнери. Однак дана стратегія інноваційного розвитку прирікає національну економіку на перманентне відставання від провідних технологічних держав» [2].

Для забезпечення науково-технічного суверенітету і економічної безпеки країни, доцільно взяти на озброєння інноваційну стратегію «нарощування». Стратегія «нарощування» здійснюється за пріоритетними напрямками науково-технічної діяльності. Пріоритетними напрямками розвитку науково-технічної діяльності в Україні наведені на рис. 1.

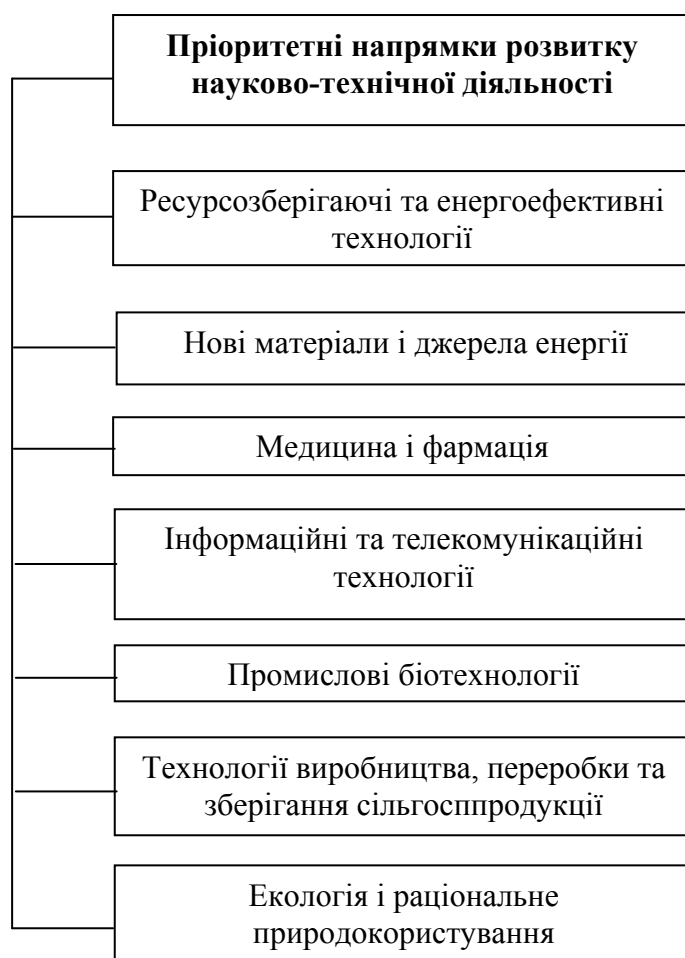

Рис. 1. Пріоритетні напрямки розвитку науково-технічної діяльності в Україні

В умовах нестачі інвестиційних ресурсів стратегія «нарощування» спирається на високоефективні інноваційні проекти, які забезпечується державними замовленнями, що видаються на конкурсній основі, при гарантованому державному фінансуванні і пайової участі приватних інвесторів.

Ефективний інноваційний розвиток національної економіки не можливий без скоординованих дій всіх суб'єктів інноваційного розвитку як на макро-, так і на мікрорівнях (рівень економіки в цілому, промисловості, наукомістких галузей промисловості, науково-дослідних інститутів, фірм).

Список використаних джерел:

1. Соловьёв В. П. Инновационная деятельность как системный процесс в конкурентной экономике (Синергетические эффекты инноваций) / В. П. Соловьёв. – К. : Феникс, 2004. – 560 с.
2. Рубашный В. С. Инновационный менеджмент и интеллектуальная собственность / В. С. Рубашный ; под ред. М. М. Ковалёва. – М.: Аинформ, 2007. – 367 с.

П'ятниця Д., Курінна І. Г.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ГЛОБАЛЬНА ЕКОНОМІКА:

ПОГРОЗИ І МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ РОЗВИТКУ КРАЇНИ

В кінці ХХ ст. для позначення економічних процесів, що відбуваються в світі, в доповнення до терміну «світова економіка» з'явився новий термін – «глобальна економіка». На думку М. Кастельса, глобальна економіка являє собою історично нову реальність, «це економіка, здатна працювати як єдина система в режимі реального часу в масштабі всієї планети» [1]. В основі формування нової економічної системи лежить економічна інтеграція. Тотальна інтеграція ринків факторів виробництва, товарів і послуг, фінансового капіталу перетворює все економічні системи в глобально взаємозалежні. На ряду з такими наслідками, як поглиблення міжнародного поділу праці, поширення передових технологій,

збільшення виробництва і зайнятості, інтенсифікація економічного зростання, зниження інфляції, «нова економіка» сприяє поширенню політичного і економічного впливу «світового капіталу», підсилює нерівність між країнами і регіональні диспропорції, збільшує фактор невизначеності і нестійкості.

У новітніх історичних умовах забезпечення потрібного рівня продуктивності і ефективності національної економіки можливе тільки у середині глобальної взаємопов'язаної мережі. Взаємозалежність країн в результаті збільшення масштабів міжнародної торгівлі призводить до прагнення держав підтримати конкурентоспроможність вітчизняної економіки. Конкурентоспроможність на національному рівні ґрунтується на високих показниках продуктивності, досягнутих економікою, та можливостях цієї економіки перенаправляти погляд у бік високопродуктивних видів діяльності, що як наслідок забезпечує належний рівень реальної заробітної плати плати праці. Незважаючи на те, що темпи розвитку країн з перехідною економікою не завжди синхронізовані з економічними змінами, що відбуваються в світі, глобальна економічна система стимулює уряди всіх країн, що орієнтовані на експорт, розвивати міжнародне співробітництво і конкуренцію, тим самим стимулюючи зростання національних економік і підвищення життєвого рівня населення.

Серед загроз, які несе з собою адаптація до нових умов, економісти найчастіше називають неминучість структурної перебудови економіки; деіндустріалізацію і соціальні витрати, пов'язані з даними процесами; відсутність ринкових переваг національних виробників, що виходять на світовий ринок; загрозу глобальних фінансових криз. Перебудова галузевої структури в залежності від потреб глобальної економіки є неминучим процесом для країн, орієнтованих на експорт, а зменшення частки видобувних галузей на користь сфери послуг – явище, що визвано в першу чергу, технологічним прогресом і закономірностями економічного розвитку.

Поширення нової глобальної економіки є об'єктивним процесом і несе в собі як загрози, так і нові можливості. На думку Алана А. Тейта, намагання до обмеження ефекту глобалізації призведуть лише до зменшення вигод від неї і збільшенню витрат: «Швидше за все, країни, яким не вдасться пристосуватися

до умов глобальної торгівлі, відстануть від держав, які це зроблять. Альтернативи немає і в цьому випадку, тому що нікому не хочеться опинитися серед відстаючих. Адекватна реакція повинна полягати в тому, щоб адаптуватися до нових умов і скористатися шансами, які надає глобалізація» [2]. Одним з таких шансів, на думку М. Кастельса, є нестабільність глобальної економіки, яка дає можливість країнам, що розвиваються поліпшити свій стан [1].

При аналізі можливостей інтеграції пострадянських країн в світове господарство необхідно враховувати роль агентів держави. Дії і політика уряду впливають на міжнародні обмеження і структуру глобальної економіки. Інститут держави продовжує залишатися обмеженням на шляху подальшого формування глобальної економічної системи. Чим сильніше інститут держави, тим складніше і довше процес входження країни в глобальну економічну систему.

Надмірне державне регулювання не є вирішальною проблемою для пострадянських країн при виході на глобальні ринки. Традиційна національна економічна політика стає менш ефективною, оскільки глобальні тенденції впливають на все її найважливіші інструменти (грошово-кредитна політика, ставки відсотка, технологічні інновації).

Процес входження в глобальну економічну систему є надзвичайно складним і тривалим і вимагає від країн з перехідною економікою глибоких соціальних, культурних та інституційних змін. Неминучість процесів глобалізації вимагає від керівництва країн адекватної реакції, що полягає, перш за все, в адаптації до нових умов і умінні використовувати надані можливості.

Список використаних джерел:

1. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура [Електронний ресурс] / М. Кастельс // Библиотека Гумер. – 2016. – Режим доступа : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/kastel/02.php
2. Тейт А. Глобализация – угроза или новые возможности для Европы? / А. Тейт // Проблемы теории и практики управления [Електронний ресурс] – 1998. – №5. – Режим доступа : http://vasilieva.narod.ru/ptpu/12_5_98.htm
3. Либман А. Экономическая интеграция на постсоветском пространстве: институциональный аспект / А. Либман // Вопросы экономики. – 2005. – № 3. – С. 142–156.

Д. е. н. Рєпіна І. М.

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана» (Україна)*

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА: СУЧАСНЕ ТЛУМАЧЕННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Розглянувши існуючі наукові підходи до визначення сутності інноваційного потенціалу можна стверджувати, що інноваційний потенціал підприємства більшістю авторів тлумачиться як сукупність матеріальних і нематеріальних інноваційних ресурсів підприємства, що знаходяться у діалектичному зв'язку та інноваційних процедур, які забезпечують оптимальні умови для використання цих ресурсів з метою вирішення завдань інноваційної діяльності, насамперед отримання інноваційних результатів [1]. Вирішення проблеми адекватного оцінювання інноваційного потенціалу підприємства як у практичному, так і у теоретичному аспектах не дасть якісних результатів, якщо інноваційний потенціал розглядати лише як сукупність інноваційних ресурсів підприємства, адже ресурси підприємства (традиційні та інноваційні) є лише матеріально-речовинною формою його капіталу. Слід зазначити, що поняття «інноваційний потенціал» значно ширше ніж поняття «ресурси підприємства» (навіть інноваційні) [2, с. 14], а отже і за своєю суттю інноваційний потенціал підприємства поєднує у собі частину матеріальних активів підприємства (інтенсивних факторів виробництва) і частину нематеріальних активів (можливостей які можуть бути у наявності, але фактично не використовуються). Крім того, взаємозв'язок між цими діалектично поєднаними частинами інноваційного потенціалу встановлюють управлінські процедури (які можна назвати інноваційними), що забезпечують оптимальні умови для використання матеріальних і нематеріальних складових інноваційного потенціалу з метою вирішення завдань інноваційної діяльності, насамперед отримання інноваційних результатів.

При розумінні інноваційного потенціалу підприємства як комбінації інноваційних ресурсів, компетентностей та організаційних здатностей для цілей

оцінювання і моніторингу розвитку з'являється можливість використання матричних методів, які передбачають визначення співвідношень між окремими складовими інноваційного потенціалу [3; 4]. Матричні підходи широко використовувалися для аналізу різних аспектів підприємницької діяльності, але в області інновацій їх використання обмежувалося аналізом окремих аспектів, зокрема для оцінювання інноваційного потенціалу працівників підприємства.

Важливо також зазначити, що розвиток інноваційного потенціалу відбувається внаслідок реалізації розроблених і затверджених інноваційних програм і проектів [4, с. 314]. У цьому контексті увага дослідників має бути сфокусована на тих процедурах оцінювання, що можуть забезпечити моніторинг змін в інноваційних результатах, а також забезпечувати генерацію необхідних управлінських рішень, спрямованих на ефективний розвиток інноваційних характеристик підприємства.

При такому розумінні інноваційного потенціалу підприємства найбільш прийнятною можна вважати таку процедуру оцінювання його стану та розвитку:

1. Розрахунок одиничних показників інноваційних ресурсів і процедур підприємства та переведення їх у відносні величини (бали за обраною шкалою).
2. Розрахунок вагомості одиничних показників експертним методом.
3. Розрахунок групових показників використання матеріальних інноваційних ресурсів, нематеріальних інноваційних ресурсів та процедур підприємства.
4. З'ясування відповідності інноваційних ресурсів та інноваційних процедур та висновок про стан інноваційного потенціалу підприємства за «Матрицею розвитку інноваційного потенціалу підприємства».
5. Визначення ступеня залучення підприємства до інноваційного процесу та прогноз подальшого розвитку його інноваційного потенціалу.

Отже, для оцінювання інноваційного потенціалу підприємства потрібна всеосяжна система показників, причому в основу конструювання такої системи повинна бути покладена структурна модель, що враховує не тільки фактичну динаміку, але і теоретичні передумови. У нашому уявленні така структурна модель системи показників по своїй концепції повинна враховувати наступні

вимоги до її формування [5, с. 339]: загальнотеоретична інтерпретація взаємозв'язку і цілеспрямування як окремих показників, їхніх груп, так і усієї системи в цілому; забезпечення співставності і односпрямованості показників груп і усієї системи; наявність у системі показників, що виступають як основні регулюючі параметри, опорні категорії; можливість регулювання значень величин показників у залежності від рівня використання ресурсів, що витрачаються, і ефективності результату; можливість одержання прогнозу про спрямованість динаміки показників.

Список використаних джерел:

1. Чухрай Н. Формування інноваційного потенціалу підприємства: маркетингове та логістичне забезпечення : моногр. / Н. Чухрай. – Львів : Вид-во Національного університету «Львівська політехніка», 2002. – 316 с.
2. Федонін О. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посіб. / О. С. Федонін, І. М. Репіна, О. І. Олексюк. – К. : КНЕУ, 2003. – 316 с.
3. Новікова І. Інноваційний потенціал підприємства: структура, оцінка та інвестиційне забезпечення розвитку / І. Новікова // Стратегія економічного розвитку України. – К. : КНЕУ, 2002. – Вип. 3 (10). – С. 108–112.
4. Репіна І. М. Матричні методи моніторингу розвитку інноваційного потенціалу підприємства / І. М. Репіна, В. Ю. Вострякова // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку» : зб. наук. праць. – Л. : Львівська політехніка, 2015. – № 819. – С. 309–315.
5. Репіна І. М. Оцінювання інноваційного потенціалу підприємства з урахуванням нематеріальних активів та інноваційних процедур у його структурі / І. М. Репіна // Маркетинг: теорія і практика : зб. наук. пр. Східноукр. нац. ун-ту імені Володимира Даля. – Луганськ : СНУ ім. В. Даля, 2009. – № 15. – С. 338–342.

Рожкова М., Курінна І. Г.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

УМОВИ ФОРМУВАННЯ

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

В умовах децентралізації в Україні особливий інтерес до вивчення територіального розвитку, до проблеми відтворення, оцінки і реалізації потенціалу кожної територіальної громади, активного залучення в господарський обіг їх ресурсів обумовлений тим, що багато тенденцій економічного і суспільного розвитку зароджуються саме в регіонах.

Інтелектуальний потенціал притаманний економічним суб'єктам різного рівня. Відповідно, можна говорити про індивідуальний інтелектуальний потенціал, про інтелектуальний потенціал соціально об'єднаних груп осіб (верств суспільства) [2], а також про інтелектуальний потенціал регіону. Регіон повинен мати достатню сукупність інтелектуальних ресурсів і можливостей їх реалізації для того, щоб позитивно сприймати, адаптувати, використовувати і вдосконалювати у своїй господарській діяльності техніко-технологічні новації, продукцію виробничого і споживчого призначення. Сукупність таких можливостей багато в чому визначається розумовою здатністю, вміннями, навичками, кваліфікацією жителів регіону. Статєво-віковий і професійно-кваліфікаційний склад населення визначає сукупний інтелектуальний потенціал населення даної території. У зв'язку з цим виникає нагальна необхідність розробки інструментів оцінки, моніторингу та управління структурним складом населення відповідно до прогнозованого розвитку території.

У науковій літературі поняття «територія» використовується при розгляді питань розвитку регіону, району або територіального утворення. Кожна з територій має визначену сукупність можливостей реалізації наявних ресурсів у господарській діяльності економічних суб'єктів. Ступінь реалізації потенціалу території залежить від матеріальних і соціальних умов, від виробничих відносин, що склалися на даній території [1].

Інтелектуальний потенціал населення формується з інтелектуальних потенціалів індивідів, оскільки «існувати, проявлятися і відтворюватися поза і крім окремих індивідів інтелектуальний потенціал не може» [2]. Індивіди проживають на певній території, що має свої характеристики, в тому числі специфічні, що впливає на формування і розвиток інтелектуального потенціалу регіону. Оцінка формування і розвитку інтелектуального потенціалу територіальної громади має визначити і систематизацію умов і факторів, що впливають на його зміст. Необхідність такого аналізу пов'язана з прогнозуванням подальшого розвитку інтелектуального потенціалу територіальної громади, впливом на його якісний зміст.

В якості умов формування інтелектуального потенціалу регіону – причин його виникнення як фактора економічного розвитку і об'єкта державного регулювання можна виділити: тип господарського механізму; структуру виробничих відносин, яка визначає розвиненість системи освіти, сфери наукової діяльності, інформаційно-комунікаційної інфраструктури та ринку інформаційно-комунікаційних технологій; посилення значення знань, освіти, кваліфікації, їх індивідуалізація.

Факторами, що сприяють розвитку інтелектуального потенціалу регіону, є наявність розвиненого інституту законодавчої влади і правозастосування, формування нормативно-правової бази; формування державних програм і керуючих структур, діяльність яких націлена на поліпшення якості інтелектуального потенціалу регіону; фінансування державою державної освітньої системи і процесів поширення і впровадження інформаційно-комунікаційних технологій; платоспроможний попит з боку бізнесу і домогосподарств на послуги наукової сфери, системи освіти і на товари і послуги сфери інформаційно-комунікаційних технологій; політика оподаткування, націлена на стимулювання становлення та розвитку сфер господарювання, завдяки яким формується інтелектуальний потенціал територіальної громади; територіальна віддаленість населених пунктів від великих промислових, наукових, освітніх та культурних центрів; наявність тих чи інших природних умов, що обумовлюють вид виробництва і, отже, рівень доходів економічних суб'єктів; демографічні процеси, які впливають на віковий склад наукового персоналу, склад студентів, а в кінцевому підсумку, і на рівень освіченості населення; значимість (статус), яку суспільство надає науці, освіті, особливо вищій; стан і розвиток засобів зв'язку та інформаційного обміну, оскільки вони сприяють збільшенню можливостей діяльності наукового і освітнього секторів.

Зміст системи формування інтелектуального потенціалу регіону визначається параметрами, які впливають із сутності інтелектуального потенціалу регіону і факторів, що впливають на його розвиток.

Список використаних джерел:

1. Бобровська О. Сталий розвиток регіонів України: проблеми і шляхи їх розв'язання / О. Бобровська // Публічне управління: теорія та практика : електронний зб. наук. праць. – 2016. – № 1 (15). – Режим доступу : [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2016-01\(15\)/15.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2016-01(15)/15.pdf)
2. Липовська Н. А. Інтелектуальний потенціал суспільства : сутність та динаміка / Н. А. Липовська : автореф. дис. ... к. с. н. 22.00.03. – Х. : ХНУ ім. Каразіна, 1996. – 16 с.

К. е. н. Самойленко А. О., Лисиця Я. М.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ
ЗА ДОПОМОГОЮ ПІДВИЩЕННЯ
ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ**

Однією з найважливіших проблем економіки України є відсутність інвестицій на модернізацію підприємств, інноваційний розвиток реального сектора економіки. Звідси, низький рівень оновлення основних фондів і істотне зменшення конкурентних можливостей підприємств на ринку, занепад виробництва. Слід зазначити, що, володіючи інвестиційним потенціалом, підприємства повинні самостійно віднайти джерела інвестування, раціонально ними управляти, домагаючись ефективного їх використання. У зв'язку з чим, перед підприємством виникає завдання оцінити свій інвестиційний потенціал, знайти партнерів, і за рахунок інвестицій модернізувати реальний сектор економіки. Цю задачу неможливо вирішити без розуміння факторів, які впливають на інвестиційний потенціал і його модернізацію.

Інвестиційний потенціал підприємства є втіленням існуючих принципів і факторів інвестиційної політики, що характеризує динаміку і характер інвестиційної діяльності [1]. Тому, при аналізі інвестиційного потенціалу підприємства необхідно сформулювати стратегію його подальшого використання і вміти передбачити можливі результати (підвищення ринкової вартості, отримання додаткового прибутку та нових знань, модернізацію підприємства тощо).

Для об'єктивного визначення поняття інвестиційний потенціал важливим є облік наявності у підприємства знань (інтелектуальний капітал), втілених в інвестиційному проекті та можливість залучення додаткових інвестиційних ресурсів. Це поняття опирається на наявні знання, організаційний інтелект, який являє собою здатність підприємства пристосувати людський і виробничий потенціали для виробництва та направляти на розвиток інтелектуального капіталу. Здатність продукувати інтелектуальний капітал реалізується у рості ринкової вартості підприємства, а наявність знань в інвестиційних проектах. Ці чинники обумовлюють нагромадження інвестиційних ресурсів, створюючи умову для визначення інвестиційних потреб, які надалі можуть бути втілені у продуману інвестиційну програму підприємства, як частину загальної стратегії розвитку.

Інвестиційний потенціал підприємства являє собою можливість організації інвестувати у власний розвиток, придбаючи активи і створюючи цим додатковий потік фінансів. У зв'язку з чим, важливою є наявність у підприємства інструментів і механізмів, що зможуть перетворити ріст його вартості в грошовий капітал, тобто прибуток [2]. Так, інвестиційні можливості організації представляють собою не тільки здатність відтворити потужність виробництва, а й можливість залучення інвестицій для подальшої модернізації підприємства. В даний момент, недорозвиненість інститутів ризикового фінансування в Україні значно гальмує інвестиційну підтримку, не даючи можливості організації за короткий проміжок часу досягти стабільних темпів розвитку і не пропонує ефективних та дієвих механізмів з боку банківського сектора.

Вищевказане дозволяє визначити, що інвестиційний потенціал організації можна розділити на сім взаємопов'язаних складових, а саме: ресурсно-сировинний потенціал; інноваційний потенціал; виробничий потенціал; інфраструктурний потенціал; людський потенціал; інституційний потенціал; фінансовий потенціал. Взаємозв'язок вищеперерахованих складових формує інвестиційну привабливість підприємства, характеризує його інвестиційні можливості, а також потребу як в капітальних, так і в фінансових інвестиціях.

Потенціал фінансових інвестицій визначається величиною вже інвестованих фінансових ресурсів або тих, що можуть бути інвестовані підприємством в майбутньому.

Наведене розуміння інвестиційного потенціалу підприємства можна інтерпретувати співвідношенням:

$$IP = f(MV, K, BV, IC, EBIT, Tax), \quad (1)$$

де MV – ринкова вартість;

K – знання (інтелектуальний капітал);

BV – балансова вартість;

IC – інвестиційний капітал;

$EBIT$ – доподатковий операційний прибуток;

Tax – податки [3].

Погляд на інвестиційний потенціал підприємства вимагає проведення оцінки інвестиційної діяльності, створення сучасної системи моніторингу, яка б аналізувала економічний результат від інвестицій, як на макрорівні, так і на рівні підприємства. Підприємства, які заявляють про свої інвестиційні можливості мають удосконалювати ресурсно-сировинну базу, систему збуту і мережу руху товарів, модернізувати виробничу базу, пристосовуючи їх до змін в ринковому середовищі. При цьому, має накопичуватися «інтелектуальний капітал» та налаштовуватися відносини з економічними контрагентами, створюючи тим самим імідж компанії на ринковому середовищі. На цій основі розвиватимуться адаптаційні можливості підприємств до змін зовнішнього середовища та ринку. А це допоможе реалізувати нові ринкові можливості, зайняти сфери діяльності, які раніше для підприємства були недоступними. Для успішного розвитку підприємства процес нагромадження та використання інвестиційного потенціалу має бути безперервним шляхом постійного реінвестування в нові та перспективні проекти.

Список використаних джерел:

1. Боярко І. М. Інвестиційний аналіз : навч. посіб. / І. М. Боярко, Л. Л. Гриценко. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 400 с.

2. Борщ А. М. Інвестування: теорія і практика : навч. посіб. / А. М. Борщ, С. В. Герасимова. – К. : Знання, 2012. – 685 с.
3. Глущенко А. С. Фінанси : навч. посіб. / А. С. Глущенко. – Львів : «Магнолія 2006», 2014. – 440 с.

Смирнова Т. А., Кузьмина К. П.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

РОЗВИТОК ВЕНЧУРНОГО БІЗНЕСУ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Венчурний бізнес – сфера підприємницької діяльності, «пов’язана з реалізацією ризикових проєктів, ризикових інвестицій головним чином у сфері науково-технічних новацій. Фінансування беруть на себе банки, інвестиційні компанії, спеціалізовані венчурні фірми або юридично самостійні організації, зазвичай у формі товариств з обмеженою відповідальністю. Цей вид бізнесу пов’язаний з великим ризиком, тому його часто називають ризиковим» [1].

Венчурні інвестиції є початком розвитку для багатьох нововведень та інноваційної діяльності у світі. Завдяки сприянню венчурних інвесторів людство маємо такі цінні науково-технічні розробки, як мікропроцесор, персональний комп’ютер, та генна інженерія.

Найбільших масштабів венчурний бізнес набув у Сполучених Штатах Америки, але це і не дивно, бо саме у цій країні він зародився, і саме тут найбільша концентрація інноваційних ідей в які інвестори готові вкласти гроші, іншими словами у США найсприятливіший клімат для цього виду бізнесу. Ринок венчурних капіталів Америки перебільшує європейський та японський ринки. Але не дивлячись на це, Європа також набирає значних обертів у даній сфері. У багатьох європейських країнах цей бізнес є розвинутим, через те що виділяються державні кошти у дану сферу, надаються державні гарантії та впроваджується менше оподаткування для підприємств, які займаються розробкою нововведень.

За даними Євростату лідируючі позиції відповідно з обсягом венчурних капітальних інвестицій займають такі країни, як Об'єднане Королівство, Франція та Німеччина, сума венчурних капіталовкладень яких склали у 2015 році відповідно 20521 млн євро, 9451 млн євро та 5996 млн євро (рис. 1). З великим відривом, більше ніж 4000 млн євро, розташовуються: Швеція, Нідерланди, Норвегія, Данія, Італія та Іспанія.

Рис. 1. Венчурні капітальні інвестиції у країнах Європи у 2015 році [2]

Для України зараз вкрай важливо врешті-решт знайти свою нішу у світовому просторі. Одним із засобів досягнення такої мети, може стати розвиток венчурного підприємництва, наприклад у сфері ІТ, на теренах України. Венчурні інвестори в розвинених країнах є найбільшим джерелом позабюджетного фінансування наукових досліджень, прикладних розробок і інноваційної діяльності. Саме завдяки венчурному інвестуванню такі компанії як DEC, Apple, Compaq, Sun Microsystems, Microsoft, Lotus, Intel змогли стати всесвітніми лідерами індустрії комп'ютерних розробок.

Ризикова діяльність показує, що серед усіх венчурних проектів, саме сфера ІТ займає лідируючу позицію. На це вказує те, що для розвитку ІТ-проекту потрібна невелика сума грошей, як зазначають фахівці це 10 тис. дол., а також

такі проекти у майбутньому забезпечують інвесторам чималу прибутковість. Навіть найамбіційніший стартап у сфері ІТ можливо розвинути, вклавши до 100 тис. дол., – стверджують експерти. Говорячи про переваги ІТ над реальним сектором економіки, варто зауважити, що початкові вкладення у ІТ-розробки складають від 10 тис. дол., а у секторі економіки ця сума сягає 0,5–1 млн дол. [3]. Важливим показником є також прибуток інвестора від вкладення грошей, при інвестуванні у інформаційні технології розмір прибутку може перетягувати за 100%, що неможливо у реальному секторі економіки. Ще однією перевагою для вкладання грошей у інформаційні технології є проникнення Інтернету вже майже в усі сфери життя людства.

Майже половина інвестицій в стартапи – це інвестиції саме в сферу ІТ. У даній сфері дуже багато ідей, а якісні – майже кожна двадцята. Найбільш популярними є мобільні додатки, а саме ігрові додатки, ресторанний сектор (доставка, онлайн-замовлення та ін.), фінансовий та сектор B2B. Цей напрям найбільш цікавий, бо завдяки інформаційним технологіям з'явилася електронна комерція, і як наслідок легше встановити взаємозв'язок між компаніями в електронному середовищі; завдяки віртуальним майданчикам підприємства, що працюють у сфері B2B можуть обмінюватися інформацією, знаходити нових партнерів, постачальників, а також проводити торгові операції.

Венчурний бізнес досить нещодавно з'явився в Україні, він тільки починає розвиватися і зростати. Тому вже сьогодні важливо мати інформативну нормативно-правову базу, ввести ряд економічних реформ, вчитися та переймати досвід у колег зі Сполучених Штатів та Європи. Звичайно важливим фактором для капіталовкладень, а особливо для венчурного бізнесу є сприятливий інвестиційний клімат у країні. Для його досягнення необхідно вирішити внутрішньо-державні конфлікти, викоринити корупцію, спростити законодавчі процедури.

Список використаних джерел:

1. Економіка та організація інформаційного бізнесу : навч. посіб. – К. : КНЕУ, 2002. – 667 с.

2. Євростат [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>
3. Інтернет-видання iPress.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ipress.ua/articles/startap_8052.html

Соляникова Г. О., Курінна І. Г.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Україна має значний потенціал для успішного інноваційного розвитку. На перший погляд гідний рівень навчальних закладів, велика кількість людей з вищою освітою, високий рівень знань точних наук, техніки, прагнення населення до інновацій, значний обсяг випуску високотехнологічної продукції означають інноваційно розвинену країну. Але, на жаль, показники інноваційного розвитку в Україні не сягають високого рівня.

У наш час одним із важливих завдань сучасного етапу розвитку економіки є подолання стереотипів, що склалися за останні десятиліття. Щоб чітко побачити різницю між сучасним етапом розвитку і минулими десятиліттями, розглянемо сутність поняття інновацій. Інновації є головним джерелом розвитку суспільного прогресу, що важливо для розвитку як для підприємств, так і для всієї країни. На сьогодні Україна стрімко розробляє вісім інноваційних проектів здатних вирішити екологічні, соціальні, демографічні та інші проблеми. Зараз в Україні здійснюються інноваційні проекти такі як: «Енергія природи», «Нова якість життя», «Якісна вода», «Відкритий світ», «Місто майбутнього», «Повітряний експрес» та ін. [1].

Незважаючи на досить високий потенціал в Україні все ж існують проблеми, які гальмують на сучасному етапі подальший розвиток інноваційної діяльності. Серед таких проблем можна виділити: фінансові, економічні, політичні, екологічні, організаційні, соціальні та інші.

Труднощі, що виникли при вирішенні зазначених проблем, і низький (близький до нуля) відсоток реалізації проектів по трансферу технологій обумовлені, головним чином, наступними причинами [2]:

- нечіткими організаційно-правовими та організаційно-економічними механізмами інноваційного розвитку підприємств;
- децентралізацією державних рішень з питань трансферу технологій та інноваційного розвитку українських підприємств;
- недостатнім рівнем інвестиційного клімату, а також державних гарантій для внутрішніх і зовнішніх інвесторів;
- наявністю розбіжностей в цій сфері між Міністерством економіки України, Міністерством освіти і науки України, Державним агентством з інвестицій та інновацій, Мінпромполітики України та НАН України.

Центр інноваційної системи розвитку економіки перемістився на підприємства, фірми, компанії, корпорації, акціонерні товариства. Саме на цьому рівні відбувається перетворення відкриттів, винаходів і наукових розробок в нові технології, продукцію, техніку, інформаційні комунікації в нових або оновлених цехах і виробництвах.

Необхідно враховувати наявність різних форм впровадження інновацій у виробництво.

Перша форма оновлення виробничого апарату характерна для підприємств машинобудування: випуск нових конкурентоспроможних машин і агрегатів здійснюється в діючих цехах із застосуванням нових технологій, матеріалів, інформаційних комунікацій з установкою нових верстатів, переплануванням площ і виготовленням нової оснастки.

Друга форма впровадження інновацій різних видів здійснюється шляхом технічного переозброєння, реконструкції та розширення діючих і будівництва нових цехів і підприємств [3, с. 1–3].

Дані форми характерні для виробництва, а так як в Україні більшість виробничих підприємств із застарілим обладнанням, то введення інновацій є основним завданням сучасної політики держави.

На сьогоднішній день серед проблем інноваційного розвитку України можна виділити чотири основні проблеми:

- складність в фінансуванні інноваційних програм;
- суперечність між інтересами держави і представниками організаційних структур;
- стрімкий розвиток науково-технічного прогресу і повільне впровадження нововведень;
- низький рівень захисту інтелектуальної власності.

В Україні є дуже великі перспективи інноваційного розвитку. Але через політичні, економічні та соціально-демографічних проблем впровадження нововведень стає особливо проблематичним. Багато підприємств відмовляються впроваджувати інновації через підвищених витрат. Останні дослідження показують, що науково-технічний прогрес стрімко розвивається, але навіть вчені не прагнуть впроваджувати інновації у виробництво. Через економічних проблем в Україні більшість вчених залишають територію країни, що позбавляє Україну більш ефективному розвитку НТП.

Список використаних джерел:

1. Національні проекти у стратегії економічної модернізації України / Жаліло Я. А., Покришка Д. С., Бережний Я. В. та ін. – К. : НІСД, 2013. – 144 с.
2. Космидайло І. В. Проблеми інноваційного розвитку в Україні та шляхи їх вирішення / І. В. Космидайло // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 2. – С. 20–27.
3. Соколова Е. Значение стадии внедрения в инновационном развитии / Е. Соколова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://institutiones.com/innovations.html>
4. Головченко Т. М. Інноваційний розвиток як основний напрямок забезпечення конкурентоспроможності підприємства / Т. М. Головченко, Б. В. Рябошапка // Економічний простір : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2009. – № 7. – С. 60–66.

Таран В., Куренная И. Г.

Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара (Украина)

ИННОВАЦИИ КАК КЛЮЧЕВОЙ ЭЛЕМЕНТ СТРАТЕГИЙ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ

На сегодняшний день инновации для многих стран становятся не только ключевым фактором успеха, но и единственной возможностью выжить в условиях усиливающейся конкурентной борьбы, развитие инновационной культуры и финансирование науки и техники рассматривается в качестве национального приоритета. Большинство стран переходит от рассмотрения инновационной составляющей своего социально-экономического развития к разработке полноценных стратегий инновационного развития, т.е. долгосрочных комплексных планов формирования инновационного сектора экономики и поддержки его инновационных процессов.

Согласно ежегодным аналитическим докладам «Глобальный инновационный индекс» (GII), представленным Корнельским университетом, школой бизнеса INSEAD и Всемирной организацией интеллектуальной собственности (ВОИС), в мире сохраняется глобальный инновационный разрыв, связанный с тем, что страны с менее инновационными экономиками на текущем этапе развития не в состоянии поспевать за темпами прогресса мировых лидеров инноваций. Для преодоления этого барьера необходимо создание открытой и эффективной инновационной среды, способствующую развитию самого важного ресурса – человеческого капитала.

GII, публикуемый ежегодно с 2007 года, не случайно считается наилучшим среди индексов инновационной деятельности, поскольку он включает наиболее полный комплекс показателей, выходящих за пределы традиционных измерений, таких, например, как уровень НИОКР. В расчет берутся как показатели инновационного потенциала стран, так и показатели условий для его реализации.

Объективная оценка существующих конкурентных преимуществ и их сопоставление с лидерами инноваций, имеющими схожие условия, позволит

странам с менее инновационными экономиками выработать эффективную инновационную политику, способствующую формированию прочных национальных условий для инноваций, и обеспечить тем самым устойчивый рост.

В 2016 году в десятку стран-лидеров инноваций входят Швейцария, Швеция, Великобритания, США, Финляндия, Сингапур, Ирландия, Дания, Нидерланды и Германия [2]. Сегодня страны-лидеры инноваций отходят от традиционного подхода к научно-техническому прогрессу и инновациям, когда основной упор делается на системе НИОКР в более узком смысле и недооценивается значение других факторов инновационной деятельности. Инновации перестают рассматриваться как фактор динамичного развития исключительно производственной сферы экономики. Акцент смещается от технологических к иным видам инноваций.

Так, например, в Германии инновационные решения рассматривают в качестве важнейших факторов поддержки высокого качества жизни человека и процветания общества в целом. С их помощью находят действенные ответы на вызов времени, в частности относительно проблем в определенных сферах, в том числе развитии территорий, получении и использовании экологических энергоносителей, разработке индивидуальных программ оздоровления и развитие цифровых технологий. Кроме того, они укрепляют позиции Германии как ведущей индустриальной и экспортирующей державы. В связи с этим наиболее актуальным вопросом для страны на сегодняшний день является её дальнейшее продвижение на пути становления мировым лидером инноваций и обеспечение долгосрочной инновационной безопасности.

Любопытно, что инновационные технологии, с одной стороны, рассматриваются как инструмент обеспечения национальной и глобальной безопасности, с другой стороны, – как фактор риска этой самой безопасности, например, экологической или кибер-безопасности. Подобная коллизия возникла в связи с тем, что на разных этапах развития общества приоритеты отдаются либо использованию инновационных технологий с целью обеспечения экономического роста, часто в ущерб экологической безопасности, либо, наоборот, решению

с их помощью экологических проблем, вызванных высокой нагрузкой на окружающую среду, в ущерб экономической целесообразности.

Сегодня одной из ключевых задач национальной стратегии инновационного развития является обеспечение устойчивого развития, при котором использование ресурсов природы, инвестиционные направления, пути научно-технического развития, личностное развитие и институциональные изменения укрепляют нынешний и будущий потенциал для удовлетворения человеческих потребностей и устремлений. Большую популярность в этой связи приобретают так называемые «зеленые» технологии, а также системный подход к построению национальных инновационных систем и обеспечению инновационного развития, при котором задачи отдельных подсистем и используемые для их решения методы обеспечивают синергетический эффект. Кроме того, решение с помощью инновационных технологий глобальных проблем (глобальное потепление, усиление неравенства, старение населения и продовольственная безопасность) требует прочного международного сотрудничества и установления глобальных обязательств.

Таким образом, при разработке стратегий устойчивого социально-экономического развития развивающиеся страны должны учитывать не только опыт построения мировыми лидерами инноваций национальных инновационных систем, но и угрозы и вызовы инновационного развития, с которыми в перспективе они могут столкнуться. Первоочередной задачей для многих стран на текущем этапе глобального инновационного развития является обеспечение инновационной безопасности.

Список использованных источников:

1. The Global Innovation Index 2014. The Human Factor in Innovation: The Global innovation index 2014 report / Cornell University, INSEAD, and WIPO. – Geneva, 2014. – 429 p.
2. Гринько Т. В. Подходы к потребности предприятия во внедрении инноваций / Т. В. Гринько, О. П. Крупский // Economics, management, law: innovation strategy: Collection of scientific articles (2016, Zhengzhou, China). – Zhengzhou : Henan Science and Technology Press. – P. 109–115.

К. э. н. Тимофеев Д. В.

Национальный технический университет

«Харьковский политехнический институт» (Украина)

**ПРИМЕНЕНИЕ ПАТЕНТНОГО ПОИСКА
ДЛЯ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ЭТАПА ЖИЗНЕННОГО ЦИКЛА
ПРОМЫШЛЕННЫХ ИННОВАЦИЙ**

В последние десятилетия патентный анализ получил развитие в качестве инструмента прогнозирования как при разработке технологических инноваций, так при подготовке объектов промышленной собственности к коммерциализации. Однако, эти инструменты недостаточно используются, в основном из-за отсутствия необходимых знаний в области интеллектуальной собственности, которая в свою очередь представляет сложное сплетение правовой, технической и экономической сфер деятельности.

Одним из эффективных инструментов на сегодняшний день является патентное цитирование, – анализ патентов и количества ссылок на них, – при условии, однако, что полученный результат такого анализа отражает действительное состояние распространения защищенных данными патентами инноваций и дает объективную оценку лежащих в их основе знаний [1].

В то же время, патенты, отражающие априорные инновации являются своего рода индикаторами, позволяющими определить этап жизненного цикла интересующей инновации. Проанализировав изобретательский уровень, степень новизны и применимости изобретения можно определить, на каком этапе жизненного цикла находится соответствующая инновация: разработка, внедрение, рост, зрелость, насыщение или спад.

Так, на ранних стадиях развития и внедрения инновации являются радикальными, а также являются результатом деятельности нескольких заинтересованных сторон. Эта стадия характерна наличием небольшого числа патентов,

принадлежащих узкому кругу патентообладателей с высокой концентрацией прав собственности. Впоследствии, именно эти патенты будут иметь наибольшее количество ссылок.

После того, как технические и коммерческие неопределенности постепенно исчезают, фаза роста сопровождается стремительным ростом инноваций – в том числе вторичных, а также направленных на оптимизацию производственных процессов, разработанных как первооткрывателями, так и вновь появившимися в данной сфере бизнес-участниками [2, с. 223]. На этой стадии наблюдается рост числа заявок на получение патента, расширение географии заявителей и уменьшение объема формулы изобретения.

Стадия зрелости исследуемой инновации характеризуется относительной стабильностью как по количеству подаваемых заявок на патентование, так и по их изобретательскому уровню. На стадиях насыщения и спада, в свою очередь наблюдается истощение инновационного потенциала, что выражается в уменьшении количества подаваемых заявок, преследующих в основном получение поддерживающих патентов, и, в конечном счете – полной потере интереса к данному инновационному продукту.

Таким образом, при подготовке инновации к коммерциализации или оценке ее с точки зрения рыночных перспектив, следует проводить патентный поиск с целью определения этапа жизненного цикла, на котором находится исследуемая инновация с построением в дальнейшем стратегии ее коммерциализации.

Список использованных источников:

1. Косенко О. П. Цитування патентів як фактор їх комерційного потенціалу / О. П. Косенко // Економічні науки. Серія : Економіка та менеджмент. – 2014. – Вип. 11. – С. 127–138.
2. Granstrand O. The economics and management of intellectual property – Towards intellectual capitalism. – Edward Elgar Publishing Ltd., London, 1999. – 480 p.

Феденко Ю. В., к. е. н. Бикова В. Г.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасних умовах не лише на світовому, але й на внутрішньому ринку загострюється конкурентна боротьба між промисловими підприємствами, вирішальним фактором успішності якої є підвищення інноваційної активності товаровиробників. Саме якісно нові масштабні освоєння новітніх технологій та виробництво наукомісткої продукції здатні забезпечити вирішення складних виробничих завдань, вирішення яких було неможливим на наявній технологічній базі.

Зарубіжні компанії надають великого значення вкладенню коштів в інноваційну діяльність, яка дає вагомий економічний ефект, особливо через підвищення ступеня конкурентоспроможності їх продукції. Однак всупереч закономірностям розвитку ринкової економіки індустріальних країн, де спостерігається стрімке зростання інноваційної активності, українська сучасність в області розвитку інновацій залишає бажати кращого.

Оновлення продукції промисловими підприємствами здійснюється нерівномірно. Інвестування інноваційної діяльності в Україні залишається на досить низькому рівні, хоча всі розуміють необхідність розвитку саме цього напрямку роботи всіх промислових підприємств.

Незважаючи на наявність у вітчизняних промислових підприємств розробок, які відрізняються застосуванням ефективних технологій та дають змогу випускати продукцію на рівні світових стандартів, система менеджменту підприємств не створює достатніх передумов їхнього інноваційного розвитку.

Зокрема, більшість підприємств орієнтуються, головним чином, на коротко-строкові результати діяльності, нехтуючи при цьому середньостроковими і довгостроковими. В результаті темпи інноваційного розвитку суттєво гальмуються, а можливі конкурентні переваги підприємств нівелюються.

Інноваційний розвиток техніко-технологічної бази підприємства можливий у чотирьох напрямках: модернізація обладнання відповідно до новітніх вимог, технічне переозброєння діючих потужностей, реконструкція технологічного обладнання, нове будівництво. На сучасному етапі, на наш погляд, саме технічне переозброєння є найбільш перспективним з огляду на обмеженість доступу до інвестиційних ресурсів у достатньому обсязі для фінансування масштабних проектів, а також наявність інституційних перепон кардинальних як технічних, так і організаційних змін.

Необхідно відзначити, що в українській промисловості існують технології, які можуть стати джерелами якісного економічного зростання і довготривалого утримування лідируючих позицій на ринку. Маються на увазі авіаційні, космічні, ядерно-енергетичні, суднобудівні, приладо-будівельні та електронні технології, а також технології енергетичного машинобудування, виробництва металообробного обладнання, хімічного і нафтового машинобудування, автомобілебудування, підшипникової та електротехнічної промисловості. Всі вони сприяють створенню конкурентоспроможної продукції машинобудування, виробів подвійного призначення, добувної, переробної та обробної техніки. У зв'язку з цим виникає необхідність реформування вітчизняної промисловості на усіх рівнях економічної системи.

Основними напрямками технологічної перебудови повинні стати:

- перетворення структури виробництва з урахуванням ринкових відносин;
- реформування найбільших структуроутворюючих промислових підприємств з метою підвищення їх фінансової стійкості, зниження витрат, збільшення завантаження потужностей;
- модернізація потужностей, що забезпечує їх відповідність вимогам ринку не тільки вітчизняного, але і зарубіжного;
- прискорення темпів оновлення та виведення основних фондів, і перш за все незатребуваних ринком машин і устаткування;

- впровадження нових технологій, в першу чергу, енерго- та ресурсозберігаючих, що сприяють нарощуванню випуску конкурентоспроможної продукції;
- розвиток дилерської і товаропровідної мережі, що допомагає скороченню витрат виробництва і просування продукції на ринки з наступним їх гарантійним обслуговуванням.

Для успішного реформування вітчизняної промисловості, Україні доцільно приєднатися до процесу створення глобальних мереж інноваційної діяльності, серед яких провідне місце займають Європейська бізнес-мережа (European business network – EBN) і мережа інноваційних центрів (Innovation Relay Centers – IRC).

На базі вже існуючих українських компаній, що мають міжнародний досвід роботи на ринках високотехнологічної продукції, доцільно створити великі інноваційно-маркетингові центри для просування української продукції. Ці центри разом з державними органами, що займаються зовнішньоекономічною діяльністю, повинні розробити механізми розширення присутності такої продукції країни на світових ринках, включаючи заходи державного лобювання.

Основні зусилля вітчизняних компаній слід направити на розширення не тільки внутрішнього українського ринку, а й світових ринків, на збільшення своєї частки на цих ринках за рахунок виробництва конкурентоспроможної продукції, що можливе лише на інноваційній платформі.

Список використаних джерел:

1. Комков Н. И. Роль инноваций и технологий в развитии экономики и общества [Електронний ресурс] / Н. И. Комков. – Режим доступу : <http://cyberleninka.ru/article/n/rol-innovatsiy-i-tehnologiy-v-razvitii-ekonomiki-i-obschestva>
2. Страхова Ю. В. Инновационное развитие машиностроения в 21 веке [Електронний ресурс] / Ю. В. Страхова. – Режим доступу : http://mami.ru/science/autotr2009/scientific/article/s11/s11_40.pdf

Черпак І. С., к. е. н. Кошевий М. М.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ПОНЯТТЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Як відомо конкурентоспроможність країни забезпечується конкурентоспроможністю кожного окремого підприємства, а остання, в свою чергу, залежить від низки чинників, в тому числі й модернізації підприємства.

Модернізація підприємства, як поняття, розглядається значною кількістю вчених, але єдиного її визначення та розуміння досі не існує. В той же час у цьому питанні наявні дискусії щодо їх доцільності та важливості у порівнянні з інноваційним розвитком. Доцільно відзначити думки з цього приводу декількох з них. Так, В. Г. Андрійчук визначає модернізацію підприємства як заміну застарілої техніки та обладнання, автоматизацію та комплексну механізацію виробничих процесів підприємства [1]. М. М. Салун визначає модернізацію підприємства як «системний та цілеспрямований процес удосконалення, поліпшення, оновлення на інноваційній основі існуючих об'єктів модернізації», а також як системний і цілеспрямований процес розвитку підприємства [3]. А Й. М. Петрович визначає як «стан сталого і ефективного розвитку, який ґрунтується на впровадженні у виробництво досягнень науково-технічного прогресу, спрямованих на оновлення матеріально-технічної бази усіх секторів національного господарства та їх підприємств з метою домогтися виготовлення продукції з інноваційним наповненням та конкурентоспроможної на зовнішньому і внутрішньому ринках» [2].

Аналіз цих та інших визначень модернізації підприємства дозволяє виділити такі його риси:

- цілеспрямований, системний, сталий, ефективний процес розвитку підприємства;
- проводиться для вдосконалення об'єктів модернізації, виробничого процесу, матеріально-технічної бази тощо;
- здійснюється для виготовлення інноваційної продукції чи оновлення технології на інноваційних засадах;

- проводиться періодично, переважно у коротко- та середньостроковому періоді;
- має висхідний характер, веде до покращення певних показників
- проводиться з мінімальним ризиком;
- управляється на основі оперативного і тактичного менеджменту.

Дослідження визначення модернізації підприємства та виділення його рис дозволяє виділити її види за основними класифікаційними ознаками.

Так за видами доцільно виділити економічну, соціальну та екологічну модернізацію підприємства. Зокрема економічна модернізація спрямована на досягнення економічного ефекту від впровадження нових технологій, ресурсощадливість, підвищення продуктивності праці. Соціальна сприяє розвитку персоналу підприємства, поліпшенню умов праці, соціальних пакетів, організаційної культури та соціальної відповідальності бізнесу перед власними працівниками та оточуючим середовищем (наприклад, розробка спеціальних соціальних компенсаційних пакетів за шкідливі умови праці, понаднормову роботу тощо). А екологічна передбачає гармонійне функціонування організації з навколишнім середовищем у напрямку зменшення шкідливих викидів, екологічної безпеки та відповідальності шляхом модернізації очисних споруд, відповідного устаткування, впровадження державних екологічних стандартів.

За напрямками здійснення доцільно виділити організаційно-економічну, техніко-технологічну та інноваційну (інноваційно-технологічну) види модернізації підприємства. Організаційно-економічна модернізація охоплює організаційно-правову структуру, функції, маркетинг, організацію праці та контролю на підприємствах, веде до покращення ефективності організації виробничого процесу та управління (наприклад, перехід від функціональної до проектної чи процесної форми організації праці). Техніко-технологічна модернізація спрямована на оновлення матеріально-технічної бази, технології, техніки шляхом запозичення новітніх світових практик чи власних інноваційних розробок для можливості випуску висок конкурентоспроможної продукції, а інноваційна (інноваційно-технологічна)

модернізація поєднує комплекс заходів для підготовки підприємства до можливості формування та реалізації стратегії інноваційного розвитку (наприклад, створення в організаційній структурі відділу інноваційного розвитку підприємства).

За предметом це може бути модернізація форми, модернізація якості або ж змішана модернізація. Перша передбачає модернізацію зовнішніх, видимих ознак без зміни внутрішнього змісту об'єкта; модернізація якості передбачає модернізацію внутрішнього змісту об'єкта без зміни зовнішньої форми об'єкта, прикладом якої може бути зменшення простоїв і втрат виробництва через впровадження автоматизованої системи. А змішана модернізація, в свою чергу, передбачає модернізацію зовнішніх і внутрішніх ознак об'єкта, що приводить до зміни його форми і якості (наприклад, запуск нової лінії для випуску нової продукції); така модернізація є найпоширенішою, адже із зміною зовнішніх ознак, найчастіше і покращуються внутрішні характеристики, якість продукції чи процесу.

Отже, дослідження різних визначень та видів модернізації підприємства дозволяє сформулювати власне його визначення: модернізація підприємства – це процес переходу до нових технологій, оновлення машин, обладнання, устаткування, пов'язаний з впровадженням у виробництво науково-технічних досягнень для оптимізації виробничих процесів на підприємстві та випуску продукції з інноваційною складовою, що дає змогу йому успішно протистояти конкурентам на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Список використаних джерел:

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств : підруч. / В. Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2002. – 624 с.
2. Петрович Й. М. Модернізація промислових підприємств як передумова їх ефективного розвитку / Й. М. Петрович // Сучасні проблеми економіки і менеджменту : тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 45-річчю Інституту економіки і менеджменту та 20-річчю Інституту післядипломної освіти Національного університету «Львівська політехніка» (м. Львів, 10–12 листопада 2011 р.). – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2011. – С. 249–250.
3. Салун М. М. Фактори модернізації ресурсного потенціалу промислового підприємства / М. М. Салун // Інноваційна економіка. – 2012. – № 4 (30). – С. 49–51.

ЗМІСТ

<i>Samoilenko A. O., Stepulonok S. S.</i> The Rationale for the Implementation of Cross-Cultural Management at the Enterprise.....	3
<i>Tkach E., Kolomoychenko O. E.</i> The Strategic Priorities of Innovative Development of Ukraine.....	5
<i>Биков Б. Д.</i> Особливості управління інвестиційною привабливістю наукомістких підприємств.....	9
<i>Білоусько Т. Ю.</i> Інвестиційна привабливість аграрного сектору: стан та перспективи.....	11
<i>Бражник С. Ю.</i> Особливості інноваційного управління розвитком технічного потенціалу машинобудівного підприємства.....	14
<i>Валіков В. П.</i> Інноваційна діяльність – головний фактор економічного розвитку підприємства.....	17
<i>Віблій П. І., Гандзюк Ю. О.</i> Інвестування в креативну економіку як чинник акселерації розвитку економіки України.....	20
<i>Джусов О. А., Красніков П. Д.</i> Необхідність розвитку підприємств машинобудівної металургії України в умовах глобалізації.....	24
<i>Дробот Я. В., Ільїнський В. В.</i> Інноваційний розвиток підприємств вугільної галузі в контексті забезпечення енергетичної безпеки України.....	26
<i>Каменюк А. Р., Курінна І. Г.</i> Вплив інноваційних факторів на розвиток потенціалу країни.....	30
<i>Кармазін В. Я.</i> Синергетичний підхід у дослідженні процесів глобалізації.....	33
<i>Ковальчин К. В., Кошевий М. М.</i> Технічне переозброєння підприємства як форма інвестиційної діяльності.....	36
<i>Корса І. А., Кошевий М. М.</i> Сутність та зміст економічного потенціалу підприємства.....	39
<i>Котюк О. В., Хуторської П. О.</i> Підходи до оцінки рівня інноваційного розвитку підприємств.....	42
<i>Кошевий М. М.</i> Методичні основи визначення та оцінки технічного рівня наукоємної продукції підприємства в сучасних умовах.....	44
<i>Крат С. В., Величко Л. А.</i> Методичні аспекти оцінки інвестиційної привабливості підприємств.....	47
<i>Матвійчук Ю. В., Величко Л. А.</i> Методичні аспекти оцінки ефективності інновацій.....	49

<i>Метіль Т. К.</i> Аналіз впливу оподаткування на інвестиційний клімат в Україні	51
<i>Остапенкова Д. Є., Рябик Г. Є.</i> Формування інвестиційних ресурсів підприємства та підвищення ефективності їх використання	55
<i>Пахота Н. В.</i> Інноваційна культура як елемент організаційної культури підприємства	59
<i>Полохач Т. С., Курінна І. Г.</i> Підвищення ефективності інноваційної діяльності як умова сталого розвитку	62
<i>Прилипко Д. І.</i> Фінансове забезпечення інноваційної діяльності підприємства	64
<i>Проданець В. О., Курінна І. Г.</i> Стратегії інноваційного розвитку для України	67
<i>Рєпіна І. М.</i> Інноваційний потенціал підприємства: сучасне тлумачення та оцінювання	73
<i>П'ятниця Д., Курінна І. Г.</i> Глобальна економіка: погрози і можливості для розвитку країни	70
<i>Рожкова М., Курінна І. Г.</i> Умови формування інтелектуального потенціалу регіону	75
<i>Самойленко А. О., Лисиця Я. М.</i> Модернізація та розвиток економіки за допомогою підвищення інвестиційного потенціалу підприємств	78
<i>Смирнова Т. А., Кузьміна К. П.</i> Розвиток венчурного бізнесу у сфері інформаційних технологій	81
<i>Солянникова Г. О., Курінна І. Г.</i> Інноваційний розвиток підприємств України	84
<i>Таран В., Куренная И. Г.</i> Инновации как ключевой элемент стратегий устойчивого развития регионов	87
<i>Тимофеев Д. В.</i> Применение патентного поиска для определения этапа жизненного цикла промышленных инноваций	90
<i>Феденко Ю. В., Бикова В. Г.</i> Проблеми інноваційного розвитку українських промислових підприємств	92
<i>Черпак І. С., Кошевий М. М.</i> Сутність і зміст поняття модернізації підприємства	95

Наукове видання

Мови видання: українська, російська, англійська

ЕКОНОМІКА І МЕНЕДЖМЕНТ 2017:
ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ
ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Збірник наукових праць
Міжнародної науково-практичної конференції
(Дніпро, 23–24 березня 2017 р.)

В одинадцяти томах

Том 3. Управління інвестиційно-інноваційним
потенціалом підприємств в умовах глобалізації

*Окремі доповіді друкуються в авторській редакції
Організаційний комітет не завжди поділяє позицію авторів
За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів*

Відповідальний редактор Біла К. О.
Оригінал-макет Біла К. О.

Підписано до друку 24.03.17. Формат 60x84¹/₁₆. Спосіб друку – плоский.
Ум. др. арк. 4,8. Тираж 100 пр. Зам. № 0317-01/4.

Видавець та виготовлювач СПД Біла К. О.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3618 від 06.11.09

Надруковано на поліграфічній базі видавця Білої К. О.
Україна, 49000, м. Дніпро, пр. Д. Яворницького, 111, оф. 2

тел. +38 (067) 972-90-71

www.confcontact.com
e-mail: conf@confcontact.com